EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 12.12.2024
COM(2024) 569 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Aruanne käibemaksupõhiste omavahendite süsteemi toimimise kohta

Sisukord

1. Sissejuhatus 2

1.1. Omavahendite süsteemi väljatöötamine 2

1.2. Kuni 2021. aasta reformini kehtinud käibemaksuraamistik 3

1.3. 2021. aasta reform 4

Lihtsustatud arvutused 4

Sihipärased kontrollid 5

2. Käibemaksupõhiste omavahendite süsteemi tulemuslikkus 6

2.1. Käibemaksupõhiste omavahendite baasi muutumine 7

2.2. Käibemaksupõhistest omavahenditest saadava tulu kogumine 11

2.3. ELi finantshuvide kaitse 14

Kehtivate reservatsioonide muutumine aastatel 2016–2022 14

Käibemaksupõhiste omavahenditega seotud rikkumiste muutumine aastatel 2016–2022 16

2.4. Liikmesriikide tagasiside 18

2.5. Järeldus 20

3. Kaalutud keskmise käibemaksumäära muutumine alates 2016. aastast 21

3.1. Kaalutud keskmise käibemaksumäära muutumine: 2016–2020 21

3.2. Kaalutud keskmise käibemaksumäära muutumine: 2021–2024 (hinnanguline) 23

3.3. Kaalutud keskmise käibemaksumäära analüüsi järeldused 27

4. Järeldus 27

Lisa 28

1. Sissejuhatus

Komisjonile on tehtud ülesandeks koostada 1. jaanuariks 2025 aruanne käibemaksupõhiste omavahendite süsteemi toimimise kohta. Nõukogu määruse[1] kohaselt peab aruanne sisaldama hinnangut selle kohta, kas käibemaksupõhiste omavahendite süsteem, eelkõige mitmeaastane kaalutud keskmine käibemaksumäär, on tõhus ja piisav. Kui see on asjakohane, lisatakse aruandele ettepanek kõnealuse määruse muutmiseks, et arvutada kindel mitmeaastane kaalutud keskmine käibemaksumäär hiljutisemate andmete alusel.

Vastavalt komisjonile antud ülesandele antakse käesolevas aruandes ülevaade käibemaksupõhiste omavahendite süsteemis tehtud muudatustest, ning hinnatakse selle tõhusust, analüüsides asjakohaste tulemusnäitajate arengut pärast muudatuste tegemist, sealhulgas hinnangut, mille liikmesriigid on uuele süsteemile andnud. Samuti hinnatakse süsteemi vastavust 2021. aastal tehtud muudatustele, keskendudes mitmeaastasele kaalutud keskmisele määrale. Aruandes on esitatud ka teave nende liikmesriikide arvu kohta, kes endiselt kohaldavad kaalutud keskmist määra, mille suhtes kehtivad reservatsioonid ja vastavad muudatused riiklikes käibemaksumäärades.

1.1. Omavahendite süsteemi väljatöötamine

Käibemaks on ühine maks, mida maksavad kõik lõpptarbijad, kui nad tarbivad kaupu või teenuseid ühtsel turul. Kõik liikmesriigid kohaldavad maksu laiapõhjalise tarbimismaksuna kooskõlas ELi direktiividega kehtestatud ühise raamistikuga. See ühine maks on oluline osa ühtsest turust, mis on üks ELi suurimaid saavutusi.

Käibemaksupõhiste omavahendite süsteem võeti kasutusele 1970. aastal[2] ning seda kohaldatakse järk-järgult kooskõlas käibemaksudirektiivide põhjal rakendatava järkjärgulise ühtlustamisega. Selle kasutuselevõtu järel asendas käibemaksupõhine tulu koos tollimaksude ja põllumajandusmaksudega järk-järgult liikmesriikide osamaksud. Selleks et ELi eelarvet saaks täielikult omavahenditest rahastada, sai käibemaksupõhisest tulust tulusid ja kulusid võrdsustav tasakaalustav summa, milleks kehtestati iga-aastase eelarvemenetluse raames kohaldatav sissenõudmismäär.

1988. aastal võeti uue tasakaalustava omavahendina kasutusele kogurahvatulul põhinev osamaks. Leiti, et see uus omavahend on tihedamalt seotud riikide majandustegevusega, mis viis iga liikmesriigi osamaksud rohkem kooskõlla tema maksevõimega. Aastate jooksul on kogurahvatulul põhinevad omavahendid muutunud üha olulisemaks osaks ELi eelarvest, kuna käibemaksupõhiste omavahendite sissenõudmismäära on järk-järgult vähendatud 1985. aasta 1,4 %-lt[3] praeguse 0,3 %-ni[4] (joonis 1).

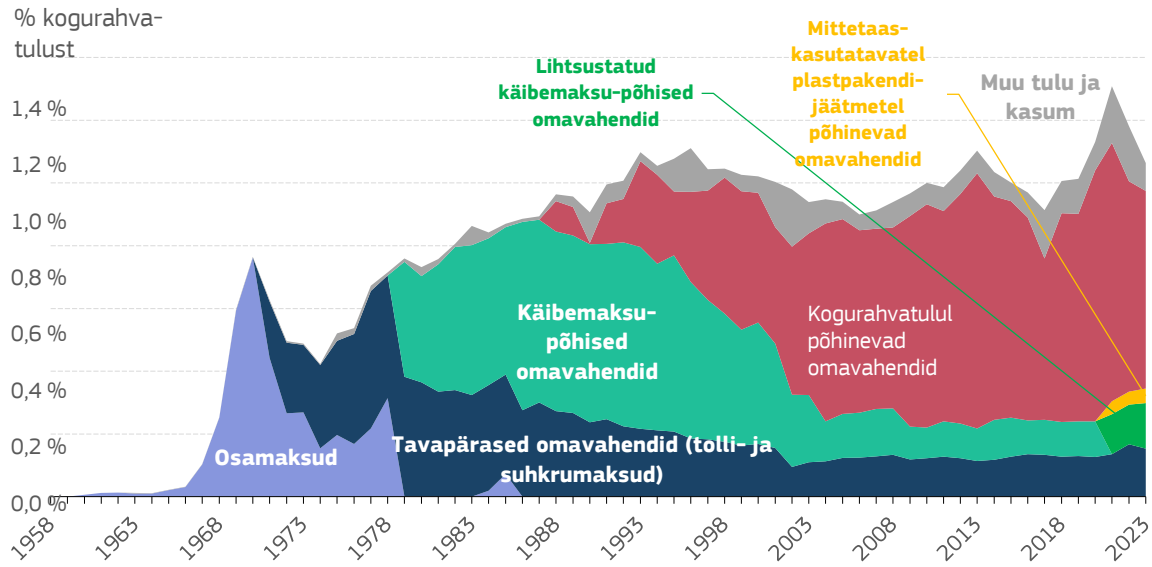
Käibemaksupõhiste omavahendite osamaksu arvutamisel kohaldatakse liikmesriikide käibemaksubaaside suhtes ühtset sissenõudmismäära. Käibemaksubaaside prognoosimisel

[1] Nõukogu 29. mai 1989. aasta määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 (käibemaksust laekuvate omavahendite kogumise kindla ühtse korra kohta) (mida on muudetud nõukogu 30. aprilli 2021. aasta määrusega (EL, Euratom) 2021/769) artikkel 13a.
[2] Nõukogu 21. aprilli 1970. aasta otsus 70/243/ESTÜ, EMÜ, Euratom.
[3] 1970. aastal määrati maksimaalseks sissenõudmismääraks 1 %. Laienemine Hispaaniasse ja Portugali tõi kaasa selle suurenemise kuni 1,4 %ni. 29. septembri 2000. aasta otsusega 2000/597/EÜ vähendati sissenõudmismäära 0,5 %ni.
[4] ELi rahandus, 2014.

kohaldatakse liikmesriikide tegelikult kogutud käibemaksulaekumise suhtes ühtlustatud eeskirju ning pärast vajalikke korrigeerimisi jagatakse need riigipõhise kaalutud keskmise käibemaksumääraga. Aja jooksul on tehtud mõningaid kohandusi. Esiteks, et kaitsta liikmesriike, kus tarbimise osakaal lõppnõudluses on suurem, ja et vähendada regressiivset mõju vaesematele riikidele, kehtestati iga liikmesriigi käibemaksupõhiste omavahendite baasi ülempiiriks 50 % kogurahvatulust. Teiseks kohaldati mõne liikmesriigi suhtes kuni 2020. aastani vähendatud sissenõudmismäärasid[5].

Käibemaksupõhiste omavahendite osakaal on aja jooksul vähenenud. 2024. aastal moodustab see ligikaudu 14 % ELi eelarvesse laekuvast tulust.

Joonis 1. Tulude muutumine aastatel 1958–2023

Allikas: komisjoni talitused.

1.2. Kuni 2021. aasta reformini kehtinud käibemaksuraamistik

Kuni 2021. aastani kohaldati käibemaksupõhiste omavahendite suhtes keerukaid arvutusi. Arvutuste keerukus tulenes peamiselt kahest tegurist: 1) vajadus tagada „tinglik“ käibemaksubaas, mis vastab käibemaksudirektiivide ühtlustatud kohaldamisele; 2) käibemaksumäärade paljusus, mis nõuab kaalutud keskmise käibemaksumäära arvutamist igal aastal.

Esimese teguri puhul nõudis käibemaksupõhiste omavahendite baasi ühtlustamine arvukaid korrigeerimisi ja statistilist kompenseerimist. *Korrigeerimiste* abil kohandati käibemaksulaekumist käibemaksuväliste aspektide puhul.

Need korrigeerimised moodustasid 0,5 % perioodi 2016–2019 laekumiste kogusummast. *Statistilise kompenseerimise* eesmärk oli n-ö neutraliseerida riiklikud erandid käibemaksudirektiivist. Sama

[5] Perioodil 2007–2013 oli sissenõudmismäär Austria puhul 0,225 %, Saksamaa puhul 0,14 % ning Rootsi ja Madalmaade puhul 0,1 %. Perioodil 2014–2020 oli sissenõudmismäär Saksamaa, Madalmaade ja Rootsi puhul 0,15 %. Alates 2021. aastast kohaldatakse ka nende liikmesriikide suhtes 0,3 % suurust ühtset sissenõudmismäära.

perioodi puhul moodustasid need ligikaudu 0,5 % baasist (täpsemalt vt tabelid 4 ja 5). Kõigi korrigeerimiste ja hüvitiste loetelu on esitatud 3. lisas.

Mis puudutab teist tegurit, siis selleks, et arvutada käibemaksupõhiste omavahendite baas konkreetsel kalendriaastal, tuli liikmesriigil asjaomasel aastal laekunud käibemaksu kogu netosumma jagada sel aastal liikmesriigis kohaldatud käibemaksumääraga. Kui aga liikmesriigis kohaldati rohkem kui ühte käibemaksumäära, arvutati käibemaksupõhiste omavahendite ühtlustatud baas, jagades laekunud käibemaksu kogu netosumma asjaomase riigi käibemaksu puhul kehtiva kaalutud keskmise käibemaksumääraga. See metoodika on määratud kindlaks nõukogu määruses (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 käibemaksust laekuvate omavahendite kogumise kindla ühtse korra kohta.

1.3. 2021. aasta reform

Lihtsustatud arvutused

Selleks et muuta süsteem vähem keerukaks ning vähendada komisjoni ja liikmesriikide haldusasutuste halduskoormust, lihtsustati käibemaksupõhiseid omavahendeid alates 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku kehtestamisest.

Esiteks kaotati enamik maksuerandite ja -vabastustega seotud kohandustest (*korrigeerimised* ja *hüvitised*), mis lihtsustas arvutusi.

Teiseks arvutatakse uue süsteemi kohaselt käibemaksupõhiste omavahendite baas lihtsamal viisil, jagades riikliku käibemaksulaekumise kindlaksmääratud võrdlusaastal põhineva kaalutud keskmise käibemaksumääraga, selle asemel et kasutada iga aasta kohta arvutatud kaalutud käibemaksumäära. Selle kaalutud keskmise käibemaksumäära võrdlusaastaks määrati 2016. aasta ning seda kohaldatakse kogu 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku perioodil. Pärast seda jätkatakse selle kasutamist kuni nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 muutmiseni.

Nagu eelmises süsteemiski, on iga liikmesriigi käibemaksubaaside ülempiiriks 50 % vastava liikmesriigi kogurahvatulust, et piirata käibemaksupõhiste omavahendite regressiivsust. Lisaks kohaldatakse alates 2021. aastast iga liikmesriigi käibemaksubaasi suhtes 0,3 % suurust ühtset sissenõudmismäära.

Lõpliku käibemaksupõhiste omavahendite baasi arvutamise aluseks jääb laekunud tulu. Arvesse tuleks võtta kogu laekuvat käibemaksu. Sellest tulenevalt tuleks maha arvata kõik liikmesriikide poolt käibemaksuna käsitatavad maksud, mis ei kujuta endast oma olemuselt käibemaksu, näiteks trahvid või viivised. 1. ja 2. lisas on esitatud finantsaruanne, mille liikmesriigid peavad esitama igal aastal nii vana kui ka uue süsteemi raames.

Tabel 1. Uue ja vana käibemaksupõhiste omavahendite süsteemi võrdlus

	2014–2020	2021–2027	Erinevused
Käibemaksulaekumised	Liikmesriikidele laekuv käibemaksutulu miinus käibemaksutagastus	Liikmesriikidele laekuv käibemaksutulu miinus käibemaksutagastus	Erinevus puudub
Korrigeerimised	Määrusega (EMÜ, Euratom) nr 1553/89[6] nõutavad korrigeerimised	Ainult territoriaalse kohaldamisalaga[7] seotud korrigeerimised ja kõrvalekalded käibemaksudirektiivist	Korrigeerimiste arvu vähenemine
Kaalutud keskmine käibemaksumäär	Arvutatakse igal aastal	Kohaldatakse fikseeritud 2016. aasta kaalutud keskmist käibemaksumäära	Kaalutud keskmise käibemaksumäära arvutusi ei kohaldata
Hüvitised	Hüvitisi kohaldatakse	Hüvitisi ei kohaldata	Hüvitisi enam ei kohaldata
Käibemaksubaasi määratlus	Käibemaksulaekumised (+/– korrigeerimised) / kaalutud keskmine käibemaksumäär$_N$ + hüvitised	Käibemaksulaekumised (+/– korrigeerimised) / kaalutud keskmine käibemaksumäär$_{2016}$	Lihtsam arvutus
Ülempiir	Käibemaksupõhiste omavahendite baas ei ületa ühegi liikmesriigi puhul 50 % kogurahvatulust	Käibemaksupõhiste omavahendite baas ei ületa ühegi liikmesriigi puhul 50 % kogurahvatulust	Erinevus puudub
Sissenõudmismäär	0,3 % (v.a Madalmaad, Saksamaa ja Rootsi, kes kohaldavad 0,15 % suurust määra)	0,3 % kõigile liikmesriikidele	Erandeid enam ei kohaldata

Sihipärased kontrollid

Komisjon kontrollib käibemaksupõhiseid omavahendeid, nagu on kindlaks määratud nõukogu määruse 2021/768 (millega kehtestatakse omavahendite süsteemi rakendusmeetmed) artikli 2 lõikes 4. Kontrollide eesmärk on teha kindlaks, kas kogutud käibemaksu netotulu kogusumma arvutamisel on toimitud õigesti, kas kasutatud andmed olid asjakohased ja kas nende omavahendite summa kindlaksmääramiseks tehtud arvutused on õiged.

Kontrollide üldeesmärk on tagada, et iga liikmesriik panustab ELi eelarvesse käibemaksupõhiste omavahendite õige summa. Kontrollide käigus kontrollib komisjon käibemaksubaasi aastaaruannete kõiki aspekte (nt laekumised, laekumiste korrigeerimised, 2016. aasta kaalutud keskmine

[6] 1. lisas on esitatud koondaruande vorm, milles on üksikasjalikult esitatud kõik vana süsteemi järgi kohaldatavad korrigeerimised ja hüvitised.
[7] Nagu on kirjeldatud direktiivi 2006/112/EÜ (käibemaksudirektiiv) artiklites 6 ja 7.

käibemaksumäär (kui kehtestatud on reservatsioone) jne). Kontrollide eesmärk on ka saada põhjendatud kindlus selle kohta, et käibemaksubaasi kindlaksmääramiseks kasutatavad riiklikud süsteemid ja menetlused on usaldusväärsed, tulemuslikud, täpsed, ammendavad ning kooskõlas kohaldatava liidu õigusega nii nende kohaldamisala ja meetodi kui ka kasutatud andmete kvaliteedi poolest.

Uuest süsteemist tulenevad muudatused lihtsustavad oluliselt aastaaruannete koostamist, kontrollide ettevalmistamist ja korraldamist. Samuti muudavad need nii liikmesriikide kui ka komisjoni jaoks palju lihtsamaks kontrollide tegemise ja järelmeetmete võtmise. Muudatustega kaotati ka märkimisväärse hulga arvutuste tegemine, nagu on näidatud tabelites 4 ja 5. Asja teeb lihtsamaks ka 2016. aasta kaalutud keskmise käibemaksumäära protsendi kasutamine, selle asemel et arvutada iga aasta kohta uus käibemaksumäär.

Need muudatused võimaldavad liikmesriikidel kasutada selle toimingu puhul vähem ressursse, mis puudutab aastaaruannete koostamist riiklike ametiasutuste poolt, andmete esitamist erinevate arvutuste tarbeks, mis sageli saadakse teistelt riigiasutustelt ja/või muudelt välistelt andmeallikate pakkujatelt. Lisaks tuleb riiklikel ametiasutustel nüüd pühendada vähem aega kontrollide ettevalmistamisele ja neis osalemisele.

Lihtsustamine vähendas ka komisjoni töökoormust. Eelkõige on märkimisväärselt vähendatud kontrollide ettevalmistamisele ja tegemisele kuluvat aega. Uue süsteemi (2021. ja 2022. aasta) raames tehtud kontrollides keskenduti selle kontrollimisele, kas on tagatud, et liikmesriikide käibemaksulaekumise kogumiseks, koondamiseks ja aruandluseks kehtestatud süsteemid on tulemuslikud ja tõhusad. Kui uus süsteem oli alles algusjärgus, keskenduti kontrollides koos liikmesriikidega ka sellele, et käsitleda eelnevate aastate kehtivaid reservatsioone, mis puudutasid arvutuselemente, mis hiljem ära kaotati. Kuna eelmise süsteemiga seotud reservatsioonide arv järk-järgult väheneb, suureneb ajapikku uue süsteemi raames tehtavatest kontrollidest tulenev ajaline kokkuhoid. Kontrollidele kuluv aeg, välja arvatud vana süsteemi reservatsioonidega tehtav töö, peaks rikkumiste arvust sõltuvalt lühenema 1 nädalalt keskmiselt 2–2,5 päevale.

2021. aasta lihtsustamisest saadav kasu on pälvinud kiitust Euroopa Kontrollikoja arvamuses nr 11/2020,[8] milles kinnitatakse nii liikmesriikide kui ka komisjoni halduskoormuse eeldatavat vähenemist, ilma et see mõjutaks oluliselt käibemaksupõhiste osamaksude täpsust.

2. Käibemaksupõhiste omavahendite süsteemi tulemuslikkus

Süsteemi tulemuslikkuse hindamise eesmärgil analüüsitakse selles punktis, mil määral on ELi eelarve piisavalt kaitstud ja käibemaksu osamaksud nõuetekohaselt laekunud. Samuti hinnatakse käibemaksupõhiste omavahendite baasi ja selle erinevate komponentide muutumist, et hinnata, kuidas lihtsustamine on omavahendeid mõjutanud[9].

[8] Arvamus nr 11/2020 (vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 287 lõikele 4 ja artikli 322 lõikele 2), mis käsitleb nõukogu määruse (EL, Euratom) eelnõu, millega muudetakse määrust (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 käibemaksust laekuvate omavahendite kogumise kindla ühtse korra kohta (dokument 12771/20, institutsioonidevaheline toimik 2018/0133 (NLE)) (europa.eu).

[9] Aruande 2. jaos kasutatud andmed on arvutatud 2024. aasta märtsi seisuga.

2.1. Käibemaksupõhiste omavahendite baasi muutumine

Alates 2016. aastast on käibemaksubaas vaatamata 2021. aasta reformiga tehtud muudatustele[10] **järginud tõusutrendi** (välja arvatud 2020. aastal)[11]. Seda muutust mõjutasid mitu sündmust, millest kõige olulisem oli 2020. aastal COVID-19 pandeemia, ning muu makromajanduslik mõju, näiteks 2021. ja 2022. aasta hinnatõus, mis mõjutas tarbimist ja majandustegevusest laekuvat käibemaksu (joonised 2 ja 3).

Käibemaksupõhistest omavahenditest saadav tulu arenes kuni 2019. aastani samas suunas, kuid järgnevatel aastatel väiksemas ulatuses (tabel 3). Teatav mõju oli sellel, et omavahendite baasile kehtestati ülempiir, mis moodustab 50 % kogurahvatulust, kuid peamine põhjus oli see, et prognoositavate andmete ja lõpliku käibemaksubaasi tulude täielik erinevus ilmneb alles järgnevatel aastatel, kuna saldod arvutatakse alles hiljem.

Tabel 2. ELi 27 liikmesriigi käibemaksupõhiste omavahendite koondbaasi muutumine

(miljonites eurodes)	2016	2017	2018	2019	2020	2021*	2022*
Käibemaksupõhiste omavahendite baas	5 231 083	5 564 631	5 838 647	6 005 905	5 654 042	6 355 460	7 154 323
Aastane kasvumäär		6,4 %	4,9 %	2,9 %	–5,9 %	12,4 %	12,6 %

Allikas: käibemaksuaruanded.

Käibemaksubaasi arvutusmeetodit on selgitatud 1. lisas (vana süsteem) ja 2. lisas (uus süsteem).

* Alates 2021. aastast jagatakse käibemaksubaasi arvutamiseks laekumiste netosumma 2016. aasta kaalutud keskmise käibemaksumääraga.

Tabel 3. ELi 27 liikmesriigi käibemaksupõhistest omavahenditest saadava koondtulu muutumine

(miljonites eurodes)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Käibemaksu-põhistest omavahenditest saadav tulu	15 859	16 947	17 624	18 128	17 858	18 340	19 666
Aastane kasvumäär		6,9 %	4,0 %	2,9 %	–1,5 %	2,7 %	7,2 %

Allikas: Euroopa Komisjoni raamatupidamise aastaaruanne.

Tulu arvutamiseks kohaldatakse käibemaksubaasi suhtes sissenõudmismäära pärast ülempiiri arvessevõtmist. Käibemaksubaasi kohandatakse veelgi, kasutades saldo arvutamisel saadud tulemusi (punkt 2.2), et arvutada käibemaksutulu. 4. lisas on võrreldud ka liikmesriikide käibemaksubaase, mille puhul kohaldatakse ülempiiri.

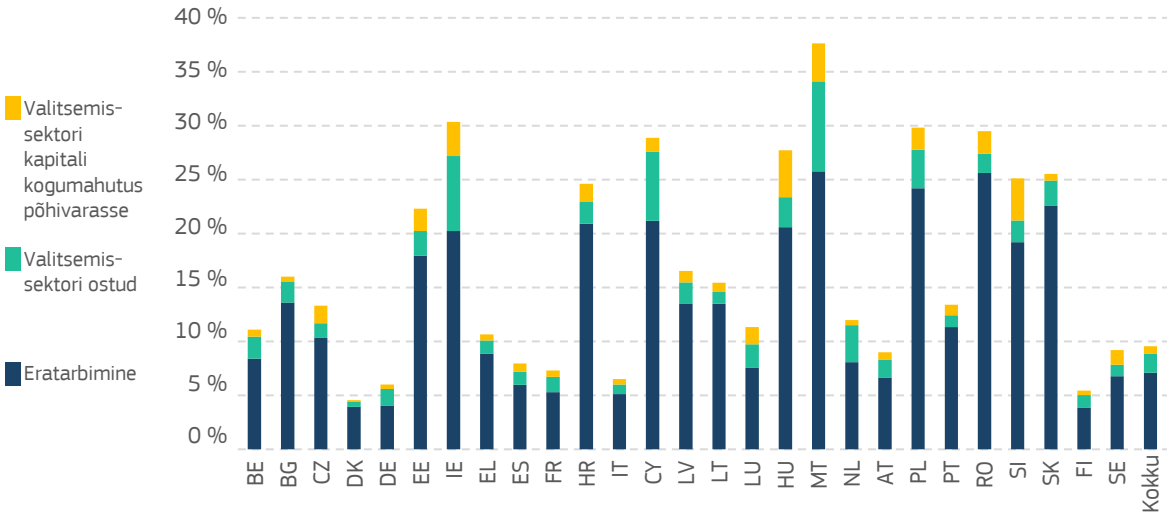
[10] Alates 2021. aastast jagatakse käibemaksubaasi arvutamiseks laekumised 2016. aasta fikseeritud kaalutud keskmise käibemaksumääraga, kuid varem kasutati tegelikku iga-aastast kaalutud keskmist käibemaksumäär.
[11] 5. lisas on esitatud käibemaksubaasi muutumine liikmesriikide kaupa perioodil 2016–2022.

Käibemaksubaasi muutumist saab täiendavalt analüüsida, võttes arvesse peamisi tegureid. Peamised kulukategooriad, mis moodustavad käibemaksubaasi, on kodumajapidamiste tarbimine, valitsemissektori ostud ja valitsemissektori kapitali kogumahutus põhivarasse. Kokku moodustavad need kulukategooriad ligikaudu 88 % kogu käibemaksubaasist (2020), ülejäänud osa moodustavad peamiselt ettevõtjate vahetarbimisega seotud kulud. Nende hulgas on kõige olulisem kodumajapidamiste tarbimine, mis moodustab olenevalt liikmesriigist 60–80 % käibemaksuga maksustatavatest kuludest.

Kui vaadelda rahvamajanduse arvepidamise näitajaid jooksevhindades kolme peamise käibemaksubaasi komponendi lähendina,[12] siis **perioodil 2016–2022 oli käibemaksubaasi kasvu peamine tõukejõud kodumajapidamiste tarbimine**, mis moodustas ELi 27 liikmesriigis keskmiselt 74 % kogukasvust (joonis 2).

[12] Neid makromajanduslikke näitajaid kasutatakse ka aastaeelarve käibemaksupõhiste omavahendite baasi prognoosimise iga-aastases menetluses.

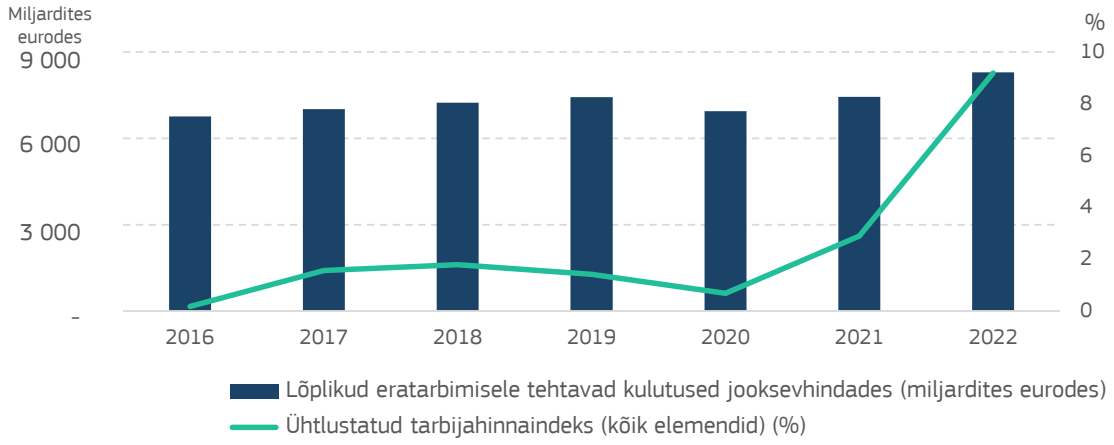
Joonis 2. Käibemaksubaasi komponentide makromajanduslike näitajate muutumine (2016–2022)

Allikas: omavahendite nõuandekomitee prognoosid; oma arvutused.

Mis puudutab eratarbimise kulutuste muutumist ELi 27 liikmesriigi tasandil (joonis 3), siis 2021. ja 2022. aastal oli suur osa inflatsioonil.

Joonis 3. Inflatsiooni ja eratarbimise muutumine jooksevhindades aastatel 2016–2022 EL-27

Allikas: komisjoni 2023. aasta sügisprognoos.

Käibemaksusüsteemi lihtsustamine ei mõjutanud oluliselt käibemaksubaasi muutumist. Liikmesriikide käibemaksuaruannete iga põhikomponendi osakaal on jäänud suhteliselt stabiilseks, välja arvatud korrigeerimiste puhul, mille hulk on pärast reformi absoluutarvudes suurenenud (tabel 4). Selliste korrigeerimiste mõju, mida enam ei kohaldata, ei ületa laekumiste netosumma puhul 0,1 %, ning hüvitised ei moodusta rohkem kui 0,6 % kogu käibemaksubaasist (tabelid 5 ja 6). Hüvitiste absoluutväärtus suurenes 2019. ja 2020. aastal liikmesriikide kohaldatavate maksuvabastuste muudatuste tõttu; näiteks on Itaalia kehtestanud maksust vabastatud väikeettevõtjate kava puhul kõrgema piirmäära. Mõned piiratud hüvitised (näiteks need, mis on seotud käibemaksudirektiivi rikkumisega) dokumenteeritakse korrigeerimiste vormis uues süsteemis, mis selgitab korrigeerimiste osakaalu väikest suurenemist 2021. ja 2022. aastal.

Tabel 4. Käibemaksuaruannete põhikomponentide muutumine ELi 27 liikmesriigis

EL-27	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Korrigeerimised (miljonites eurodes)	4 612	5 041	5 546	6 256	6 212	9 414	14 754
Korrigeerimised protsendina laekumiste netosummast (%)	0,53 %	0,55 %	0,57 %	0,63 %	0,68 %	0,89 %	1,24 %
Hüvitised (miljonites eurodes)	8 013	23 179	27 328	34 974	35 809		
Hüvitised protsendina kogu käibemaksubaasist (%)	0,15 %	0,42 %	0,47 %	0,58 %	0,63 %	–	–

Allikas: käibemaksuaruanded ja oma arvutused.

Tabel 5. Korrigeerimiste muutumine väljendatuna protsendina laekumiste netosummast*

EL-27	2016	2017	2018	2019	2020
Maksustatavad väikeettevõtjad (%)	–0,03 %	–0,03 %	–0,03 %	–0,03 %	–0,02 %
Astmeline maksusoodustus (%)	0,01 %	0,01 %	0,01 %	0,01 %	0,01 %
Kindla maksumääraga põllumajandustootjad (%)	–0,08 %	–0,05 %	–0,06 %	–0,05 %	–0,07 %
Väljajäetud korrigeerimised kokku (%)	–0,10 %	–0,07 %	–0,08 %	–0,07 %	–0,08 %

Allikas: käibemaksuaruanded ja oma arvutused.
* Need korrigeerimised kaotati 2021. aastal.

Tabel 6. Hüvitiste muutumine väljendatuna protsendina kogu käibemaksubaasist*

EL-27	2016	2017	2018	2019	2020
Maksust vabastatud väikeettevõtjad (%)	0,22 %	0,25 %	0,27 %	0,43 %	0,46 %
Hüvitised – X lisa A osa[13] (%)	–0,11 %	–0,11 %	–0,10 %	–0,09 %	–0,10 %
Hüvitised – X lisa B osa[14] (%)	0,45 %	0,48 %	0,50 %	0,52 %	0,53 %
Autod (%)	–0,29 %	–0,29 %	–0,29 %	–0,29 %	–0,29 %
Kulud autodele (%)	–0,22 %	–0,21 %	–0,19 %	–0,23 %	–0,23 %
Hüvitised kokku (%)	0,15 %	0,42 %	0,47 %	0,58 %	0,63 %

Allikas: käibemaksuaruanded ja oma arvutused.
* Need hüvitised kaotati 2021. aastal.

[13] X lisa A osa alla kuuluvad hüvitised hõlmavad hambatehnikuid, avalik-õiguslikku raadiot ja televisiooni, ehitisi ja ehitusmaamaad, reisibüroosid.
[14] X lisa B osa alla kuuluvad hüvitised hõlmavad spordiürituste pileteid, vabasid elukutseid, riiklikku telekommunikatsiooni, krematooriume ja matusekorraldajaid, pimedaid inimesi, sõjaohvrite mälestamist, erahaiglaid, riiklikku veevarustust, uusi ehitisi ja ehitusmaad, reisijatevedu, õhusõidukeid, sõjalaevu, (ELi) reisibüroosid.

Tabel 7. Käibemaksubaasi analüüs perioodil 2016–2022

ELi 27 liikmesriiki (miljonites eurodes)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Laekumised	868 503	917 138	959 113	992 668	913 713	1 056 431	1 182 601
Laekumiste netosumma	873 114	922 179	964 658	998 924	919 926	1 059 404	1 185 813
Kaalutud keskmine käibemaksumäär	16,72 %	16,64 %	16,60 %	16,73 %	16,37 %	16,72 %	16,72 %
Hüvitised kokku	8 013	23 179	27 328	34 974	35 809	-	-
Lõplik käibemaksubaas (ülempiirita)	5 231 083	5 564 631	5 838 647	6 005 905	5 654 042	6 355 460	7 154 323
Lõpliku käibemaksubaasi aastane kasv		6,38 %	4,92 %	2,86 %	–5,86 %	12,40 %	12,57 %

Märkus: 2021. ja 2022. aasta kaalutud keskmine käibemaksumäär on 2016. aasta fikseeritud kaalutud keskmine käibemaksumäär.
Allikas: käibemaksuaruanded.

2.2. Käibemaksupõhistest omavahenditest saadava tulu kogumine

Liikmesriigid maksavad käibemaksupõhiste omavahendite osamaksusid iga kuu koos muude omavahenditega. Komisjon kogub käibemaksutulu käibemaksubaasi esialgsete hinnangute põhjal, milles komisjon ja liikmesriigid omavahendite nõuandekomitees kokku on leppinud. Käibemaksul põhinevad osamaksud arvutatakse ja makstakse prognooside alusel, mistõttu tuleb neid hiljem käibemaksuaruannetes esitatud tegelike andmetega kohandada. Käibemaksuaruanded võivad sisaldada ka nelja eelneva aasta käibemaksubaasi muudatusi. Komisjoni või liikmesriikide tehtavate reservatsioonide korral võib kohandada ka varasemate aastate andmeid.

Komisjon arvutab iga liikmesriigi kohta käibemaksupõhiste omavahendite prognoosi ja käibemaksuaruannetes esitatud uusimate andmete (saldod) erinevuse.

Komisjon teavitab liikmesriike saldo arvutamise tulemusest enne aruande jaoks vajalike andmete esitamise aastale järgneva aasta 1. veebruari ning liikmesriigid peavad need summad kättesaadavaks tegema selle aasta märtsi esimesel tööpäeval, mis järgneb aastale, mil komisjon teavitas liikmesriike saldo arvutamisest. Kui liikmesriigid ei tee vajalikke makseid, võidakse kohaldada intressi (alla 1 000 euro suurustest intressidest loobutakse).

Tabel 8. Käibemaksu kohandused (saldod)*

ELi 27 liikmesriiki (miljonites eurodes)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Esimese aruande ja prognoosi erinevusest tulenev käibemaksusaldo	313	418	502	403	–54	1 011	1 734
Eelmiste aruannete läbivaatamise tulemusel saadud käibemaksusaldo	87	6	23	–1	121	97	125
ELi 27 liikmesriigi käibemaksu kohandused kokku	400	424	525	402	68	1 108	1 859

Allikas: ELi raamatupidamise aastaaruanne ja Euroopa Komisjoni arvutused. 6. lisas on esitatud käibemaksu kohanduste muutumine liikmesriikide kaupa.

* Saldo arvutamisel kohandatakse andmeid igal aastal viimase kättesaadava aasta ja varasemate aastate kohta.

Uus omavahendite baasi arvutamise süsteem ei ole mõjutanud käibemaksupõhiste omavahendite arvutamise ja kogumise protsessi ega selle kohandamist (saldod). Tasumata makseid ei ole.

2021. ja 2022. aasta saldo arvutamise tulemused on märkimisväärselt suuremad kui varasematel aastatel ning enamiku liikmesriikide puhul on käibemaksu kohandamised suuremad (vt ka 6. lisa). Nende erinevuste peamine põhjus on asjaomaste ELi eelarvete rahastamise puhul kasutatavate 2021. ja 2022. aasta käibemaksubaasi prognooside korrigeerimine, mis oli tingitud inflatsioonimäära kasvu alahindamisest.

Komisjon hindab pidevalt liikmesriikide käibemaksutulu kogumist ning meetmete võtmist käibemaksu nõuetekohase kogumise suurendamiseks (1. infokast).

1. infokast. Algatused käibemaksu nõuetekohase kogumise parandamiseks liikmesriikides

Käibemaksupõhised omavahendid moodustavad ligikaudu 2 % liikmesriikide kogutavast käibemaksutulust. Seetõttu toovad käibemaksutulu kogumise parandamise meetmed eelkõige kasu liikmesriikide eelarvetele, kuid teataval määral ka ELi eelarvele.

Käibemaksu kogumine – üheksas aruanne käibemaksukohustuslasena registreerimise, käibemaksu kogumis- ja kontrollimenetluste kohta (määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 artikkel 12).

Iga viie aasta tagant koostab komisjon aruande liikmesriikide poolt seoses käibemaksu kogumisega võetud meetmete ja tehtud edusammude ning tõhustamise kohta. Pärast 2022. aasta aprillis avaldatud viimases aruandes[15] esitatud komisjoni hinnangut esitas komisjon 39 soovitust liikmesriikide käibemaksu kogumise süsteemi parandamiseks.

Soovitused hõlmavad peamiselt liikmesriikide käibemaksu kogumise protsesse, nimelt käibemaksukohustuslasena registreerimist ja riskianalüüsi, käibemaksualast infotehnoloogiat ja uusi tehnoloogiaid, deklaratsioonide esitamist ja maksu tasumist, käibemaksuvõlgade sissenõudmist, tagasimakseid ja auditeid, käibemaksuarvestust, aruandlust ja vaidlusi. Kavandatud meetmete kiire rakendamine parandab käibemaksupõhiste omavahendite süsteemi vastavust ELi eelarvele.

Seepärast kutsus komisjon aruande järeldustes liikmesriike üles järgima oma soovitusi mitte ainult selleks, et aidata luua maksutulu, mida on vaja ELi ees seisvate peamiste probleemide lahendamiseks, vaid ka võrdsete võimaluste loomiseks ühtsel turul ning selleks, et sillutada teed kiiremale ja püsivamale pandeemiajärgsele taastumisele.

[15] eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0137.

Käibemaksu ebapiisavat kogumist ja käibemaksupettusi käsitlevate käibemaksualaste õigusaktide muudatused

1. jaanuaril 2015 loodud väikest ühe akna süsteemi (MOSS) on laiendatud, mistõttu alates 1. juulist 2021 sai sellest ühe akna süsteem (OSS),[16] mis hõlmab laiemat tarnete valikut ja milles on tehtud veel lihtsustusi. Asjaomane laiendatud ühe akna süsteem hõlmab kolme erikorda: liiduväline kord, liidu kord ja impordikord.

Juba olemasoleva liiduvälise korra ja liidu korra kohaldamisala on laiendatud, kuid impordikord võeti kasutusele alles hiljuti. Need erikorrad võimaldavad maksukohustuslastel deklareerida ja maksta tasumisele kuuluvat käibemaksu liikmesriikides, kus nendel maksukohustuslastel (enamasti) puudub asukoht, veebiportaali kaudu selles liikmesriigis, kus nad on registreeritud (registreerimisliikmesriik). See tagab maksumaksjatele mitmes liikmesriigis käibemaksukohustuslasena registreerimise kulude kokkuhoiu.

Neid kordasid kasutatakse laialdaselt. 2022. aastal kogusid liikmesriigid laiendatud ühe akna süsteemi portaali kaudu kokku üle 17 miljardi euro, mis hõlmas veebimüüki ELis. Samuti koguti 2,5 miljardi euro ulatuses käibemaksutulu e-kaubanduse kaupade impordilt. See hõlmab uut käibemaksutulu, mis saadi käibemaksuvabastuse kaotamisest, mida varem kohaldati selliste väikese väärtusega kaupade impordi suhtes, mille väärtus ei ületanud 22 eurot ja mis olid pettusealtid[17]. Need korrad aitavad eeskirjade järgimist lihtsustades ja seeläbi nõuete täitmist soodustades kaasa ühtse turu nõuetekohasele toimimisele, kuna kohaldatav käibemaksumäär on kõikide müüjate suhtes sama, olenemata nende asukohast.

2018. aasta märtsis kaasnes komisjoni aruandega[18] nõukogule ja Euroopa Parlamendile (mis käsitleb direktiivi 2006/112/EÜ artiklite 199a ja 199b mõju pettusevastasele võitlusele) (edaspidi „aruanne“) täiendav oluline seadusandlik algatus, mis parandas käibemaksu kogumise süsteemi asjakohasust ja käibemaksudirektiivi järgimist.

Aruande kohaselt pidasid liikmesriigid ja sidusrühmad üldiselt direktiivi 2006/112/EÜ artiklis 199a sätestatud pöördmaksustamismehhanismi asjaomastes sektorites käibemaksupettuste vastu võitlemisel või nende ärahoidmisel tõhusaks vahendiks. Seetõttu pikendati nõukogu direktiivi (EL) 2018/1695 ja nõukogu direktiivi (EL) 2022/890 jõustumisega nende meetmete kohaldamist kindlaks perioodiks kuni lõpliku käibemaksukorra kavandatud jõustumiseni.

2022. aasta detsembris tegi komisjon ettepaneku meetmete kohta, et ajakohastada ELi käibemaksusüsteemi, muuta see ettevõtjate jaoks paremini toimivaks ja pettustele vastupidavamaks, rakendades ja soodustades digitaliseerimist[19]. Käesoleva aruande koostamise ajal peetakse nõukogus läbirääkimisi õigusaktide paketi üle.

Kavandatud põhimeetmed aitavad liikmesriikidel igal aastal koguda kuni 11 miljardit eurot rohkem käibemaksutulu. Õigusaktide paketi eesmärk on muu hulgas minna üle ELis piiriüleselt tegutsevate ettevõtjate puhul e-arveldamisel põhinevale reaalajas toimuvale digitaalsele aruandlusele, ajakohastada reisijateveo ja lühiajalise majutuse platvormide käibemaksueeskirju ning kehtestada kogu ELis ühtne käibemaksukohustuslasena registreerimise kord.

Mõjuhinnangu[20] kohaselt peaks eelistatud poliitiline lähenemisviis, st tõhustatud lähenemisviis (mis hõlmab digitaalse aruandluse nõuete kehtestamist ELi tasandil, eeldatava teenuseosutaja sätet kõikide majutus- ja transpordisektorite tarbeks ning käibemaksu ühe akna süsteemi ulatuslikuma laiendamise, pöördmaksustamise ja kohustusliku impordi ühe akna süsteemi

kombinatsiooni), perioodil 2023–2032 suurendama lähtetasemega võrreldes netomõju 172–214 miljardi euro võrra.

Tõhustatud lähenemisviisiga hoitakse aastatel 2023–2032 kokku 50,6 miljardit eurot: 41,4 miljardit eurot käibemaksu aruandlusest (11 miljardit eurot aruandluskohustuste kaotamisest, 24,2 miljardit eurot killustatusega kaasnenud kulude vähendamisest, 4,3 miljardit eurot eeltäidetud käibedeklaratsioonide kasutamisest ja 1,9 miljardit eurot e-arveldamisest); 0,5 miljardit eurot platvormimajanduse ühtlustamisest ja reguleerimisest; 8,7 miljardit eurot käibemaksukohustuslasena registreerimise kohustuse kaotamisest.

Seega eeldatakse, et kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad ja neid täielikult rakendavad, hakkab ELi käibemaksusüsteem paremini toimima. Sellest tulenevalt toob liikmesriikide käibemaksu eeldatavalt tõhusam kogumine ELi eelarvesse rohkem tulu.

2.3. ELi finantshuvide kaitse

Kehtivate reservatsioonide muutumine aastatel 2016–2022

Reservatsioonid on üks võimalus ELi finantshuvide kaitsmiseks seni, kuni komisjon saavutab omavahendite küsimuses piisava kindluse.

Muudetud nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 artikli 9 lõikes 2 on sätestatud, et artikli 7 lõikes 1 osutatud aruannetes ei tehta pärast asjaomasele eelarveaastale järgneva neljanda aasta 31. juulit enam ühtki korrigeerimist, välja arvatud juhul, kui need puudutavad punkte, millest komisjon või asjaomane liikmesriik on eelnevalt teatanud. Eelnevalt teatatavaid punkte nimetatakse tavaliselt reservatsioonideks. Reservatsioon jätab avatuks kõik küsimused metoodika või kasutatud andmeallikate kohta, mis on seotud punktiga, mille suhtes komisjon ja liikmesriik ei ole kokkuleppele jõudnud. Komisjon võib kehtestada reservatsioonid ka juhul, kui liikmesriigid rikuvad käibemaksudirektiivi või tõenäoliselt kalduvad sellest kõrvale. Reservatsioone võivad kehtestada ka liikmesriigid, kui nad ei ole komisjoniga nõus.

Reservatsioonid tagavad liikmesriikidele õigus- ja eelarvealase kindluse. Kui aastaaruande punkt on aegunud (st reservatsioonideta), ei saa seda muuta ning pärast aegumist ei kaasne asjaomasele punktile finantsmõju.

---

[16] Nõukogu võttis asjaomased eeskirjad vastu 2017. aasta detsembri direktiiviga 2017/2455 ja direktiiviga 2019/1995 (vt konsolideeritud tekst: nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi).

[17] Allikas: maksunduse ja tolliliidu peadirektoraadi 30. juuni 2023. aasta pressiteade „Kaks aastat pärast ELi e-kaubanduse käibemaksueeskirjade kehtestamist: ajakohastatud tulunäitajad osutavad taas edukale rakendamisele“.

[18] Komisjoni 8. märtsi 2018. aasta aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile, mis käsitleb direktiivi 2006/112 artiklite 199a ja 199b mõju pettusevastasele võitlusele, COM(2018) 118 final.

[19] Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ digiajastu käibemaksueeskirjade osas. Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 904/2010 digiajastuks vajaliku käibemaksualase halduskoostöö korra osas.
Ettepanek: nõukogu rakendusmäärus, millega muudetakse rakendusmäärust (EL) nr 282/2011 teatavate käibemaksukordadega seoses nõutava teabe osas.

[20] Komisjoni talituste töödokument SWD(2022) 394 final.

Reservatsioonide arv on aja jooksul veidi vähenenud (tabel 9) ja see peaks veelgi vähenema, kuna enamik reservatsioone on seotud enne 2021. aastat kehtinud süsteemiga. Enamik reservatsioone on seotud aastaaruannete punktidega, mis on uuest süsteemist välja jäetud (2023. aasta lõpus oli see arv 30 komisjoni kehtestatud 37 reservatsioonist). Nende reservatsioonidega tegeletakse ja neid kaotatakse järk-järgult ning uue süsteemi kasutuselevõtu tõttu peaks reservatsioonide arv aja jooksul märkimisväärselt vähenema.

2023. aasta lõpu seisuga oli uue süsteemi raames (2021–2022) kehtestatud seitse reservatsiooni. Samal ajal ei oldud käesoleva aruande koostamise ajaks viidud lõpule kõiki 2021. ja 2022. aasta kontrolle, mistõttu võib uue süsteemiga seotud reservatsioonide arv veidi suureneda[21]. 2021. ja 2022. aastal kehtestatud reservatsioonid on peamiselt seotud käibemaksudirektiivi rikkumiste ja sellest kõrvalekaldumistega[22]. Mõned varasematel aastatel kehtestatud reservatsioonid on seotud aruande punktidega, millega tegeletakse ja millele püütakse leida lahendusi järgmiste kontrollitsüklite jooksul.

Tabel 9. Kehtivate käibemaksureservatsioonide arv

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liikmesriikide poolt kehtestatud	16	15	12	10	17	17	11	13
Komisjoni poolt kehtestatud	50	53	64	61	61	71	56	37
Rikkumistega seotud	15	14	16	19	19	16	17	16
Kokku	81	82	92	90	97	104	84	66
Millest uue süsteemiga seotud								7

Märkus: iga aasta 31. detsembri seisuga kehtivate reservatsioonide arv (mis võivad olla kehtestatud varasematel aastatel). 7. lisas on esitatud ka reservatsioonide jaotus liikmesriikide lõikes.

Tabel 10. Pikaaegsed kehtivad käibemaksureservatsioonid*

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liikmesriikide poolt kehtestatud	4	6	6	7	3	2	1	1
Komisjoni poolt kehtestatud	2	6	1	4	5	3	9	7
Rikkumistega seotud	3	2	3	4	6	5	4	3
Kokku	9	14	10	15	14	10	14	11

[21] 2021. aasta aruandeid on kontrollitud 22 liikmesriigi puhul (Belgia, Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Taani, Saksamaa, Iirimaa, Kreeka, Horvaatia, Itaalia, Küpros, Läti, Luksemburg, Ungari, Madalmaad, Austria, Poola, Portugal, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia, Soome ja Rootsi) ning 2022. aasta aruandeid on kontrollitud 12 liikmesriigi puhul (Tšehhi Vabariik, Taani, Saksamaa, Iirimaa, Horvaatia, Küpros, Ungari, Madalamaad, Austria, Poola, Soome ja Rootsi).

[22] Rikkumisjuhtumitega seotud reservatsioonide lahendamine võib võtta kauem aega, kuna mõned neist ootavad õiguslikku analüüsi või Euroopa Kohtu otsuseid.

Allikas: Euroopa Komisjon.

* Pikaaegne kehtiv reservatsioon on enam kui viie majandusaasta kohta kehtiv reservatsioon.

2016. aasta kaalutud keskmise käibemaksumäära puhul, mida kasutatakse alates 2021. aasta käibemaksupõhiste omavahendite aruannetest, on kolmel liikmesriigil üks või mitu reservatsiooni. See tähendab, et nende liikmesriikide kaalutud keskmine käibemaksumäär on praeguses etapis esialgne ja muutub lõplikuks alles pärast reservatsiooni kaotamist. Need liikmesriigid on Saksamaa, Horvaatia ja Luksemburg[23].

Käibemaksupõhiste omavahenditega seotud rikkumiste muutumine aastatel 2016–2022

Omavahendeid käsitlevate õigusaktide mittejärgimine toob kaasa rikkumised. Käibemaksupõhiste omavahenditega seotud rikkumismenetlusi esineb väga harva ning enamik erimeelsusi lahendatakse kontrollitsükli jooksul, mis võimaldab teha korrigeerimisi ja kohandusi nelja aasta jooksul. Perioodil 2016–2022 algatas komisjon ühe rikkumise (2. infokast). Uue süsteemi kasutuselevõtt ei ole seni rikkumistele mõju avaldanud. Fikseeritud kaalutud keskmise käibemaksumäära kehtestamine ja enamiku hüvitiste kaotamine on muutnud käibemaksubaasi arvutamise palju lihtsamaks ning võib vähendada erimeelsuste arvu liikmesriikidega.

Kuigi rikkumismenetlused on suhteliselt haruldased, on need liikmesriikide jaoks omavahendeid käsitlevate õigusaktide järgimiseks võimas stiimul ning need on ELi omavahendite süsteemi usaldusväärsuse seisukohast väga olulised. Need menetlused tagavad liikmesriikide võrdse kohtlemise ja distsipliini tulu sissenõudmisel.

2. infokast. Pooleliolevad rikkumismenetlused

Perioodil 2016–2022 algatas komisjon ühe rikkumismenetluse seoses käibemaksupõhiste omavahenditega (Ühendkuningriigi väikse ühe akna süsteemiga seotud menetlus – rikkumine 2020/2316). Väike ühe akna süsteem (MOSS) võeti kasutusele 1. jaanuaril 2015 ning seda laiendati, et muuta see alates 1. juulist 2021 ühe akna süsteemiks (OSS), mis hõlmab laiemat tarnete valikut ja muudab toimingud veelgi lihtsamaks, nagu on kirjeldatud 1. infokastis. Käibemaksu väike ühe akna süsteem on vabatahtlik erikord, mis võimaldab maksumaksjatel arvestada käibemaksu, mida tavaliselt tuleb maksta mitmes liikmesriigis, ainult ühes liikmesriigis. Väikse ühe akna süsteemi erikorra alla kuuluvad teenused hõlmavad piiriüleseid telekommunikatsiooni- ning televisiooni- ja raadioringhäälingu teenuseid ja digiteenuseid. Liikmesriik, kus makse tehakse, võib endale jätta 30 % 2015. ja 2016. aastal tasutud

[23] 7. lisas on esitatud ka üksikasjalik teave 2016. aasta kaalutud keskmise käibemaksumäära protsendimäärade kohta liikmesriikide kaupa ning nende seis. Tuleb märkida, et Horvaatia ja Luksemburgi käibemaksubaas on ülempiiriga hõlmatud baasist märkimisväärselt suurem ning nende arvutatud käibemaksubaas asendatakse väärtusega, mis vastab 50 %-le nende vastavast kogurahvatulust. See tähendab, et käibemaksumäärade protsendi muutumine ei mõjuta nende käibemaksupõhiste omavahendite osamaksude suurust.

käibemaksust ning 15 % 2017. ja 2018. aastal tasutud käibemaksust. See endale jäetud käibemaks tuleks lisada käibemaksubaasi käibemaksupõhiste omavahendite tarbeks.

Perioodil 2015–2018 ei käsitanud Ühendkuningriigi ametiasutused väikse ühe akna süsteemi endale jäetud summasid käibemaksuna ega võtnud neid seetõttu käibemaksupõhiste omavahendite arvutamise ja maksmise aruandes arvesse. Pärast komisjonilt 2023. aasta novembris põhjendatud arvamuse saamist taotles Ühendkuningriik vastamise tähtaja pikendamist ning tegi komisjoniga tihedat koostööd, et määrata täpselt kindlaks veel tasumisele kuuluvate vahendite summa ja juhtum lahendada. Pärast põhjalikke arutelusid saavutati kokkulepe ja Ühendkuningriik tegi 2024. aasta juulis tasumisele kuuluva põhisumma (4,016 miljonit naelsterlingit) kättesaadavaks. Tasumisele kuuluv intressisumma (3,05 miljonit naelsterlingit) on lisatud Ühendkuningriigi septembri arvele ning komisjon saab jätkata selle juhtumi ametliku lõpetamisega pärast asjaomase arve viimase osamakse tasumist (2025. aasta esimesel poolaastal).

2.4. Liikmesriikide tagasiside

Käesoleva aruande koostamise raames saatis komisjon liikmesriikidele küsimustiku (8. lisa), et saada tagasisidet selle kohta, missuguse hinnangu nad annavad uuele lihtsustatud käibemaksupõhiste omavahendite süsteemile. Liikmesriikidel paluti hinnata uut süsteemi, kirjeldada omadusi, mida nad kõige enam/vähem väärtustavad, ning analüüsida võimalikku kokkuhoidu, mis võib uue süsteemiga kaasneda (näiteks töökoormuse ja töötajate arvu puhul), ning võimaluse korral vastavat kokkuhoidu arvuliselt väljendada.

UUE SÜSTEEMI HINDAMINE

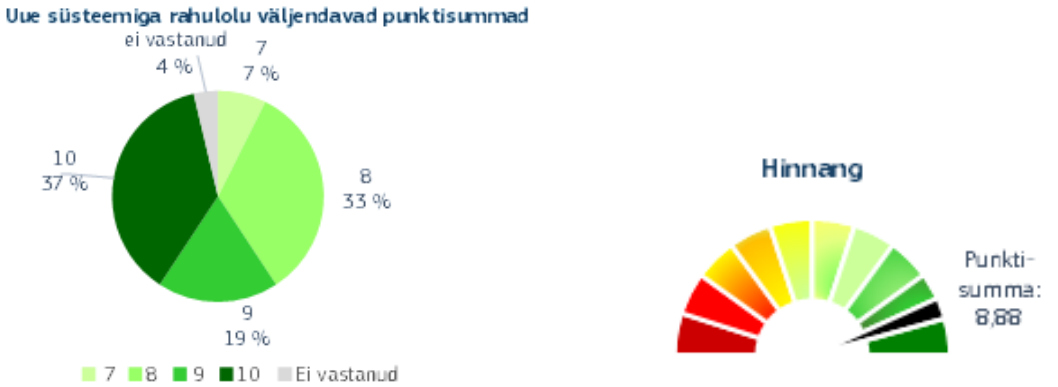
Skaalal 1–10 (kus 10 on suurim punktisumma) andsid 26 liikmesriiki (üks liikmesriik ei esitanud punktisummat) uuele süsteemile keskmiselt 8,9 punkti. Punktisummad jagunesid viie kategooria (tabel 11) vahel, mille puhul enamik vastanud 26 liikmesriigist (15 liikmesriiki) teatas, et nad on uue süsteemiga väga rahul, samas kui 11 liikmesriiki teatasid, et nad on rahul, kelle hulgast ainult 2 andis uuele süsteemile 7 punkti. Liikmesriigid rõhutasid, et nende antud punktisummale avaldasid eriti positiivset mõju erinevad aspektid. Nad juhtisid tähelepanu sellele, et iga-aastase käibemaksuaruande koostamisele ja kontrollitsüklis osalemisele kulub vähem aega ja inimressurssi, eelkõige fikseeritud kaalutud keskmise käibemaksumäära kasutamise ja hüvitiste/korrigeerimiste kaotamise tõttu. Kasu nähti ka väiksemas võimalike vigade hulgas ning üldiselt väiksemas halduskoormuses.

Tabel 11. Uue süsteemi hindamine

1–2	3-4	5–6	7–8	9–10
Väga rahulolematu	**Rahulolematu**	**Ei rahul ega rahulolematu**	**Rahul**	**Väga rahul**
0	0	0	11	15

Allikas: liikmesriikide vastused küsimustikule (üks liikmesriik ei esitanud punktisummat).

Joonis 4. Uue süsteemiga rahulolu väljendavad punktisummad (skaalal 1–10)

Allikas: liikmesriikide vastused küsimustikule.

UUE SÜSTEEMI SUURIMAD KASUTEGURID

Kõige enam väärtustasid liikmesriigid uue süsteemi kergemat kasutamist, kuna hüvitised ja korrigeerimised kaotati (16 liikmesriiki), ning seda, et kaalutud keskmise käibemaksumäära iga-aastane arvutamine ei ole enam nõutav (19 liikmesriiki). Mõned liikmesriigid (7) juhtisid eri määral

tähelepanu ka sellele, et lihtsustatud arvutus on nüüd palju tihedamalt seotud tegeliku käibemaksutuluga. Mõned ütlesid ka, et varasemate arvutuste teatavate elementide tarbeks oli vaja märkimisväärseid vahendeid, kuid nende mõju käibemaksupõhistele omavahenditele oli vähene. Üks liikmesriik väljendas ka suurt heameelt selle üle, et uus süsteem pakub liikmesriikidele võrdsemaid tingimusi, sest kaalutud keskmise käibemaksumäära ja hüvitiste arvutamiseks kasutatavate eri meetodite ja andmeallikate erinevused ei puutu enam asjasse. Samuti kiitsid liikmesriigid heaks üldise ajasäästu, töö- ja halduskoormuse vähenemise (näiteks on nüüd kaasatud vähem riiklikke ametiasutusi või muid väliseid andmeallikate pakkujaid), kontrollitsüklile avalduva (eeldatavale) positiivse mõju (eelkõige kaotatud korrigeerimiste/hüvitiste tõttu) ning selged ja terviklikud vormid. Ainult üks liikmesriik palus muuta arvutusmeetodi veelgi lihtsamaks.

UUE SÜSTEEMI VÄHEM VÄÄRTUSLIKUD OMADUSED

Kuigi uus süsteem pälvis positiivse vastuvõtu, märkis mõni liikmesriik, et sellel on veel arenguruumi. Eelkõige juhtisid viis liikmesriiki tähelepanu sellele, et fikseeritud kaalutud keskmise käibemaksumäära kasutamine ei pruugi kajastada muudatusi riiklikes käibemaksualastes õigusaktides, eelkõige käibemaksumäära muudatusi, ning see ei tagaks piisavat täpsust; kolm liikmesriiki mainisid vana süsteemiga seotud reservatsioonidest tulenevat koormust; kolm liikmesriiki mainisid ebakindlust kaalutud keskmise käibemaksumäära uute võimalike tulevaste arvutuste suhtes; üks liikmesriik mainis olemasolevate korrigeerimiste keerukate arvutuste piiratud finantsmõjuga korrektsioonide keerulisi arvutusi; ning seitse liikmesriiki mainisid vajadust jätkata käibemaksumäära arvutamist, tuginedes käibemaksulõhe uuringule. 13 liikmesriigi arvates ei ole uuel käibemaksupõhiste omavahendite süsteemil vähem väärtuslikke omadusi.

UUE SÜSTEEMI MÕJU KASUTATAVATELE RESSURSSIDELE

Uue süsteemiga kaasneva kokkuhoiu kohta (näiteks töötajate arvu, töökoormuse ja kulude vähenemine) andsid 21 liikmesriiki selgelt positiivse, kuid enamjaolt üldsõnalise vastuse. Üldiselt kinnitasid nad töökoormuse märkimisväärset vähenemist käibemaksuaruande koostamisel (kuudepikkusest perioodist vaid mõne päevani) ning rõhutasid ajasäästu, mis on kaasnenud varasemate korrigeerimiste/hüvitiste, kaalutud keskmise käibemaksumäära arvutamise ja väliste andmepakkujate kasutamise vajaduse kaotamisega.

Käibemaksuaruannete koostamise süsteemi reformi ning kontrollide ettevalmistamise ja neis osalemise tulemusena saavutatud kokkuhoidu väljendasid arvuliselt 14 liikmesriiki. Vastustest nähtub, et saavutatud kokkuhoid ja kasutatavad arvutusmeetodid on väga erinevad. Näiteks teatati täistööaja ekvivalendi muutumisest 0,2-lt 0,3-le või isegi 90 % suuruse kokkuhoiu saavutamisest töökoormuse puhul võrreldes vanale süsteemile ette nähtud ressurssidega.

2.5. Järeldus

Analüüs näitab, et käibemaksupõhiste omavahendite süsteemi lihtsustamine on üldiselt saavutanud oma eesmärgi vähendada nii liikmesriikide kui ka komisjoni halduskoormust.

Teatavate korrigeerimiste ja hüvitiste kaotamine vähendas arvutuste keerukust, ilma et see oleks märkimisväärselt mõjutanud omavahendite kogumisega seotud käibemaksubaasi väärtust. Kaotatud korrigeerimiste mõju on kuni 0,1 % laekumiste netosummast ja kaotatud hüvitiste puhul on mõju kuni 0,6 % kogu käibemaksubaasist. Ülempiirita käibemaksubaasi väärtus kasvab aja jooksul jätkuvalt ning viimastel aastatel on suurt rolli mänginud COVID-19 pandeemiaga seotud makromajanduslikud tegurid.

Samal ajal ei ole uus käibemaksupõhiste omavahendite süsteem käibemaksupõhiste omavahendite kogumist mõjutanud, sest lihtsustamisel ei muudetud prognoosimise, tasakaalustamise ja kogumise eeskirju[24].

Reservatsioonide arv on aja jooksul veidi vähenenud, kuna enamik hüvitisi ja korrigeerimisi kaotati. Suurem osa kehtivatest reservatsioonidest on seotud varasema süsteemi elementidega, mis ei ole enam kasutusel. Kui nende reservatsioonidega tegeletakse ja need saavad tulevaste kontrollide käigus lahendatud, peaks märkimisväärselt vähenema kehtivate reservatsioonide arv ja ka haldusressursid, mida on vaja nende reservatsioonidega tegelemiseks nii komisjoni kui ka liikmesriikide tasandil.

Liikmesriigid on tunnistanud reformi positiivset mõju halduskoormusele. Praegu on veel vara seda terviklikult hinnata ja arvuliselt väljendada, kui palju muudatused komisjoni ja liikmesriikide jaoks halduskoormust vähendasid, kuid näib, et uus süsteem on toonud märkimisväärset kasu ja tagab samal ajal käibemaksupõhiste omavahendite süsteemi jätkuva tõhususe. Mõned liikmesriigid väljendasid muret, et 2016. aasta fikseeritud kaalutud keskmise käibemaksumäära kasutamine ei pruugi kajastada olulisi muudatusi riiklikes käibemaksumäärades, mis vähendab käibemaksubaasi täpsust.

Käibemaksumäära fikseerimine 2016. aasta tasemele võib luua ebasoodsaid finantsstiimuleid selles mõttes, et mis tahes hilisem käibemaksumäära alandamine (või käibemaksubaasi kitsendamine või tehinguklassi viimine madalamasse käibemaksuvahemikku) võib viia liikmesriigi osamaksu vähenemiseni ELi eelarves.

2016. aasta kaalutud keskmise käibemaksumäära kohaldamise asjakohasuse küsimust hinnatakse järgmises peatükis.

[24] Tuleb märkida, et omavahendite kättesaadavaks tegemist käsitleva määruse läbivaatamine 2021. aastal, millega lükati edasi lõppmaksed ja piirati viiviste mõju, ei olnud seotud analüüsitud lihtsustamisega.

3. Kaalutud keskmise käibemaksumäära muutumine alates 2016. aastast

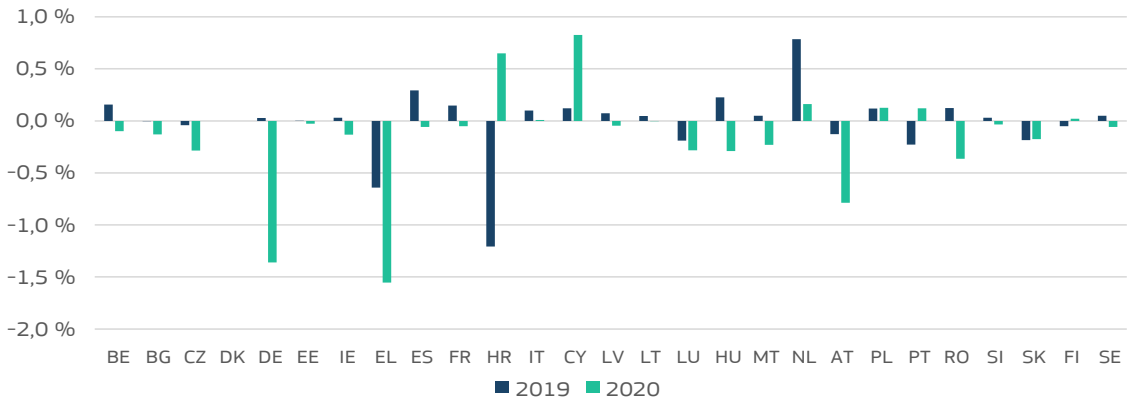
3.1. Kaalutud keskmise käibemaksumäära muutumine: 2016–2020

Perioodil 2016–2020 jäi kaalutud keskmine käibemaksumäär enamikus liikmesriikides stabiilseks. Ainult Saksamaal, Kreekas ja Horvaatias oli muutus 2016. aastaga võrreldes enam kui 1 protsendipunkti ning 2019. või 2020. aastal oli see 2016. aastaga võrreldes madalam, seda peamiselt COVID-19 pandeemiale reageerimise tõttu.

Enamasti muutusid liikmesriikide kaalutud keskmised käibemaksumäärad üldiste käibemaksumäärade muutumise või teatavate toodete puhul erinevate käibemaksukategooriate kohaldamise tõttu. Saksamaa ja Iirimaa alandasid vähendatud ja standardseid käibemaksumäärasid, Austria aga kehtestas uue vähendatud käibemaksumäära. Paljud riigid kohaldasid konkreetsete tootekategooriate suhtes ka vähendatud käibemaksumäärasid või oluliselt vähendatud käibemaksumäärasid[25]. Näiteks restoranide ja hotellide puhul vähendati määrasid Austrias, Belgias, Bulgaarias, Tšehhis, Saksamaal, Kreekas, Horvaatias, Ungaris, Iirimaal ja Leedus. Reisijateveo sektoris kohaldati vähendatud käibemaksumäärasid Tšehhis ja Kreekas. Raamatute ja ajalehtede käibemaksumäärad alandati ka Austrias, Bulgaarias, Lätis, Sloveenias ja Slovakkias.

Meelelahutus- ja kultuurisektoris, mis hõlmab kino, teatrit ja kontserte, vähendati käibemaksu paljudes liikmesriikides, sealhulgas Bulgaarias, Saksamaal, Kreekas, Prantsusmaal, Tšehhis, Eestis, Horvaatias, Ungaris, Iirimaal, Itaalias, Luksemburgis, Maltal, Madalmaades, Poolas, Rumeenias ja Sloveenias. Madalmaade kaalutud keskmise käibemaksumäära tõus 2019. aastal oli aga tingitud vähendatud käibemaksumäära tõstmisest. Taani kohaldab ainult ühte käibemaksumäära, mistõttu tema kaalutud keskmist käibemaksumäära ei muudeta[26].

Joonis 5. Perioodi 2019–2020 kaalutud keskmise käibemaksumäära üldine muutumine võrreldes 2016. aastaga (protsendipunktides)

Allikas: liikmesriikide 2016., 2019. ja 2020. eelarveaasta käibemaksuaruanded.

[25] Oluliselt vähendatud käibemaksumäär jääb alla 5 % suuruse miinimummäära ning seda võib kohaldada teatavate väheste kaupade ja teenuste suhtes (käibemaksudirektiivi artikli 98 lõige 2).
[26] 12. lisas on esitatud liikmesriikide kaalutud keskmiste käibemaksumäärade muutumine perioodil 2016–2020.

Infokast nr 3. Käibemaksualaste õigusaktide muudatused, mis võivad mõjutada kaalutud keskmist käibemaksumäära

2016. aasta aprillis avaldas komisjon käibemaksu puudutava tegevuskava „Ühtse ELi käibemaksuala suunas – on aeg otsustada“[27]. Tegevuskavas nähakse ette suunised ühtse ELi käibemaksuala loomiseks. Sellega seoses on käibemaksudirektiivi alates 2016. aastast mitu korda muudetud (16 vastuvõetud direktiivi, millega asjaomast direktiivi muudetakse, vt 10. lisa). Nende muudatuste mõju ilmneb eeldatavasti aja jooksul ning see avaldab järgnevatel aastatel jätkuvalt sügavat mõju käibemaksusüsteemi ja ühtse turu toimimisele.

Nõukogu 5. aprilli 2022. aasta direktiiviga (EL) 2022/542 (millega muudetakse direktiive 2006/112/EÜ ja (EL) 2020/285 käibemaksumäärade osas) on ette nähtud võimalus säilitada soodusmäärad toodetele, mille suhtes juba kehtisid mõnes liikmesriigis maksuerandid, võimaldades teistel liikmesriikidel saada neile eranditele juurdepääs ja kehtestada alla 5 % suurused käibemaksumäärad (mis oli enne muudatust keelatud), ning võimalus kohaldada vähendatud käibemaksumäärasid rohkemate toodete suhtes. Need muudatused võivad mõjutada mitmeaastast kaalutud keskmist käibemaksumäära, mis on praegu kehtestatud 2016. aasta tasemel.

Eelkõige 2020. ja 2021. aasta puhul võisid mitmeaastase kaalutud keskmise käibemaksumäära asjakohasust mõjutada ka seoses COVID-19 pandeemiale reageerimisega vastu võetud direktiivid[28] COVID-19 vaktsiinide ja *in vitro* diagnostika meditsiiniseadmete suhtes kohaldatavate ajutiste käibemaksumeetmete kohta ning impordi ja teatavate tarnete ajutise maksuvabastuse kohta.

3.2. Kaalutud keskmise käibemaksumäära muutumine: 2021–2024 (hinnanguline)

Alates 2021. aastast ei pea liikmesriigid enam arvutama käibemaksupõhiste omavahendite kaalutud keskmisi käibemaksumäärasid. Seetõttu analüüsitakse käesolevas punktis 2021.–2024. aasta käibemaksumäärasid, et hinnata sel perioodil kasutatud 2016. aasta käibemaksumäära kohaldamise asjakohasust. Komisjon hindas 2020. aasta järel kaalutud keskmist käibemaksumäära, kasutades liikmesriikide tegeliku kaalutud keskmise käibemaksumäära arvutuste asemel lihtsustatud arvutusmeetodit. Selle arvutusmeetodi puhul kasutati üksnes kodumajapidamiste tarbimisandmeid (4. infokast).

[27] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele käibemaksu tegevuskava kohta „Ühtse ELi käibemaksu suunas – on aeg otsustada“ (COM(2016) 0148 final).

[28] Nõukogu 7. detsembri 2020. aasta direktiiv (EL) 2020/2020, millega muudetakse COVID-19 pandeemiale reageerimiseks direktiivi 2006/112/EÜ seoses COVID-19 vaktsiinide ja *in vitro* diagnostika meditsiiniseadmete suhtes kohaldatavate ajutiste käibemaksumeetmetega;
nõukogu 13. juuli 2021. aasta direktiiv (EL) 2021/1159, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ impordi ja teatavate tarnete ajutise maksuvabastuse osas COVID-19 pandeemiale reageerimiseks.

4. infokast. Kaalutud keskmise käibemaksumäära lihtsustatud arvutusmeetodi selgitus

Kuni 2020. aastani oli liikmesriikide tehtava kaalutud keskmise käibemaksumäära arvutamiseks vaja kasutada palju üksikasjalikku teavet, näiteks erinevate kulukategooriate, käibemaksumäärade või maksuvabade alamkategooriate kohta. Enamik sellest teabest ei ole ilma liikmesriikide põhjalike uurimiste ja arvutusteta kergesti kättesaadav. Kaalutud keskmist käibemaksumäära mõjutav peamine tegur, mis moodustab ligikaudu 60–80 % liikmesriikide käibemaksuga maksustatavatest kulutustest, on kodumajapidamiste tarbimine. Kodumajapidamiste eratarbimise andmed on liikmesriikide rahvamajanduse arvepidamise osana Eurostati kaudu avalikult kättesaadavad. Lihtsustatud kaalutud keskmine käibemaksumäär põhineb kõnealuste kodumajapidamiste andmete alusel tehtavatel prognoosidel, kuid selles ei võeta arvesse muude kategooriatega seotud arvutusi, nagu valitsemissektori ostud ja kapitali kogumahutus põhivarasse ning ettevõtete vahetarbimine (vt tarbimise jaotus liikmesriikide kaupa 14. lisas).
Lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära (S-WAR) puhul kohaldatakse kaalutud keskmise käibemaksumäära kasvumäära (mis põhineb kodumajapidamiste tarbimisandmetel, mida nimetatakse kodumajapidamiste kaalutud keskmiseks käibemaksumääraks (HH-WAR) aastal N, võttes aluseks aasta B (võrdlusaasta)) võrdlusaasta tegeliku kaalutud keskmise käibemaksumäära suhtes:

$$S\text{-}WAR_N = WAR_B \times \frac{HH - WAR_N}{HH - WAR_B}$$

Kodumajapidamiste kaalutud keskmise käibemaksumäära (HH-WAR) arvutab Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus (JRC). Metoodika üksikasjalik kirjeldus on esitatud 15. lisas.

13. lisas on esitatud 2020. aasta lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära ja tegelike käibemaksumäärade võrdlus.

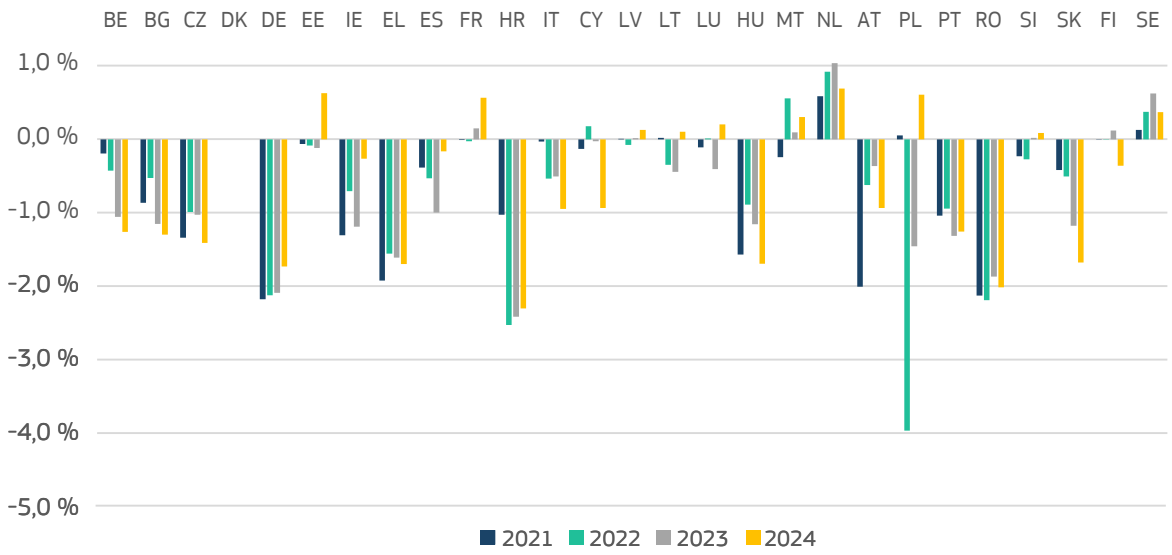
Nende hinnangute kohaselt oli liikmesriikide lihtsustatud kaalutud keskmine käibemaksumäär perioodil 2021–2024 suhteliselt sarnane 2016. aasta tegelikule kaalutud keskmisele käibemaksumäärale. 27 liikmesriigist 13 puhul püsis kõigil vaadeldud aastatel (2021–2024) lihtsustatud kaalutud keskmine käibemaksumäär 2016. aasta käibemaksumäärast ühe protsendipunkti suuruse erinevuse piires. Kaalutud keskmise käibemaksumäära märkimisväärset muutust, mis oli suurem kui 2 protsendipunkti, täheldati vaid mõne riigi puhul, nimelt Saksamaal, Horvaatias, Poolas ja Rumeenias.

Enamasti saab lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära muutusi vaadeldaval perioodil seostada tarbimisharjumuste ja käibemaksumäärade muutumisega. Sageli langes elektri, gaasi või kütuse käibemaksumäär seoses energiavarustuse puudujääkide ja sellega seotud hinnatõusuga, mis tekkisid pärast Venemaa rünnakut Ukraina vastu. Sellist käibemaksumäära vähendamist täheldati Belgias, Bulgaarias, Hispaanias, Horvaatias, Iirimaal, Itaalias, Poolas ja Portugalis. Muudatusi mõjutasid ka toiduainete (nt puu- ja köögiviljad) madalamad käibemaksumäärad Hispaanias, Horvaatias, Itaalias ja Poolas. Mõned riigid, sealhulgas Belgia, Saksamaa, Rumeenia ja Iirimaa, tühistasid COVID-19 pandeemia ajal rakendatud ajutise vähendatud käibemaksumäära, mis tõi kaasa nende kaalutud keskmiste käibemaksumäärade tõusu. Mõnes riigis, näiteks Poolas, on

kaotatud ka elektri, gaasi ja kütuse suhtes kehtinud vähendatud käibemaksumäärad, mis selgitab kaalutud keskmise käibemaksumäära tõusu 2023. ja 2024. aastal.

Seoses riiklike käibemaksumäärade muutustega antakse 11. lisas ülevaade igas liikmesriigis perioodil 2016–2023 kohaldatud käibemaksumääradest.

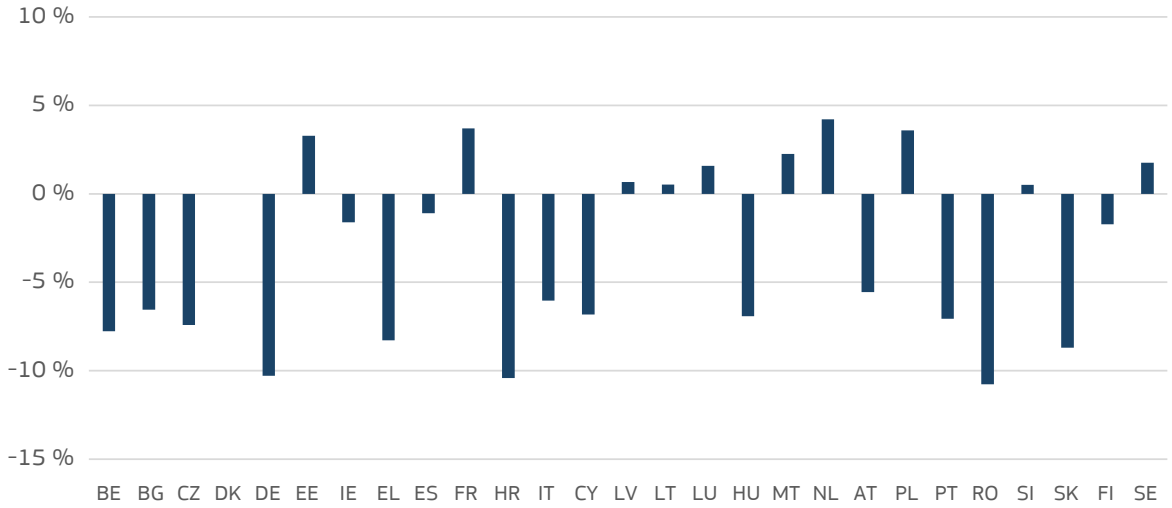
Joonis 6. Lihtsustatud kaalutud keskmiste käibemaksumäärade üldine muutumine perioodil 2021–2024 võrreldes 2016. aasta kaalutud keskmise käibemaksumääraga (protsendipunktides)

Allikas: oma arvutused.

2024. aasta puhul eeldatakse, et enamik käibemaksumeetmeid, mida liikmesriigid olid võtnud seoses COVID-19 pandeemia majandusliku mõjuga, on tühistatud. See tähendab, et 2016. aasta kaalutud keskmise käibemaksumäära võrdlemine 2024. aasta lihtsustatud käibemaksumääraga peaks tagama vajaliku ülevaate 2016. aasta määra asjakohasuse kohta pärast pandeemiat. Enamikus riikides oli 2024. aasta kaalutud keskmine käibemaksumäär väiksem kui 2016. aastal, kusjuures paljudes riikides langes see 5–10 %. Suurim langus (ligikaudu 10 %) oli Saksamaal, Horvaatias ja Rumeenias.

Joonis 7. 2024. aasta lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära suhteline muutus võrreldes 2016. aasta kaalutud keskmise käibemaksumääraga (%)

Allikas: oma arvutused.

3.3. Kaalutud keskmise käibemaksumäära analüüsi järeldused

Kokkuvõttes näitas lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära hindamise analüüs, et 2016. aasta kaalutud keskmise käibemaksumäära kohaldamine aastatel 2021–2024 näib olevat enamiku liikmesriikide puhul asjakohane. Kalkulatsioonid näitavad, et nende riikide arv, kelle kaalutud keskmine käibemaksumäär oleks muidu olnud märkimisväärselt erinev (enam kui 10 %), on väga väike.

Vaatlusalust perioodi mõjutas mitu sündmust, mis võisid mõjutada kohaldatavaid käibemaksumäärasid ja seeläbi käibemaksupõhiseid omavahendeid. Käibemaksumäärade ajutine muutmine seoses COVID-19 meetmetega ja suurem paindlikkus käibemaksumäärade kehtestamisel kooskõlas nõukogu direktiiviga (EL) 2022/542 raskendavad 2016. aasta fikseeritud käibemaksumäära kohaldamise mõju eraldi hindamist. Analüüs näitas siiski, et kaalutud keskmise käibemaksumäära iga-aastase arvutamise kaotamisel oli piiratud mõju käibemaksu osamaksu õiglasele jaotamisele ELi eelarvesse, kuid see vähendas märkimisväärselt komisjoni ja liikmesriikide halduskoormust.

4. Järeldus

Käesolevas aruandes hinnatakse käibemaksupõhiste omavahendite toimivust pärast nõukogu määrusega (EL, Euratom) 2021/769 tehtud muudatusi, eelkõige fikseeritud mitmeaastase kaalutud keskmise käibemaksumäära asjakohasust.

Nagu on kirjeldatud 2. peatükis, ei avaldanud enamiku hüvitiste ja korrigeerimiste kaotamine märkimisväärset mõju käibemaksupõhiste omavahendite baasi suurusele, kuid kehtivate reservatsioonide arv on vähenenud. Koos käibemaksupõhiste omavahendite lihtsustatud arvutusmeetodi ja 2016. aasta fikseeritud kaalutud keskmise käibemaksumäära rakendamisega on nii liikmesriikide kui ka komisjoni halduskoormus märkimisväärselt vähenenud.

Praegu kasutavad kehtivate reservatsioonide tõttu 2016. aasta esialgset käibemaksumäära kolm liikmesriiki: Saksamaa, Horvaatia ja Luksemburg (9. lisas on esitatud iga liikmesriigi kaalutud keskmine käibemaksumäär).

Seoses fikseeritud käibemaksumäära asjakohasusega on 3. peatükis välja toodud, et 2016. aasta määra kasutamise hinnanguline mõju aastatel 2021–2024 tõi vaid mõne liikmesriigi puhul kaasa rohkem kui 1 protsendipunkti suuruse tegelikust käibemaksumäärast kõrvalekaldumise. Enamasti muutusid hinnangulised kõrvalekalded 2024. aastal COVID-19 pandeemia majandusliku mõju leevendamiseks tehtud kohanduste kaotamise tõttu väiksemaks. 2024. aasta hinnangulise käibemaksumäära kõrvalekalded jäävad vahemikku +4 % kuni –11 %.

11. lisas antakse ülevaade igas liikmesriigis perioodil 2016–2023 kohaldatavatest käibemaksumääradest.

Lisa

1. lisa. Koondaruande tabel

Käibemaksupõhised omavahendid vastavalt nõukogu määrusele (EMÜ, Euratom) nr 1553/89

Kood			Negatiivne	Positiivne
	Laekumised			
R.1	Laekumised			
R.2	Trahvid ja intress			
R.3	Sissenõudmiskulud			
R.4	Maksustatavad väikeettevõtjad (–)			
R.5.1	Muud korrigeerimised (+)			
R.5.2	Muud korrigeerimised (–)			
R.6	Astmeline maksusoodustus			
R.7.1	Kindla maksumääraga põllumajandustootjad (+)			
R.7.2	Kindla maksumääraga põllumajandustootjad (–)			
R.8	Laekumiste netosumma			
W	Kaalutud keskmine käibemaksumäär (%)			
IB	Vahebaas			
	Baasi hüvitis			
SE.1	Maksust vabastatud väikeettevõtjad (+)			
E.2	Maksust vabastatud väikeettevõtjad (–)			
	Direktiivi 2006/112/EÜ X lisa A osa			
XA.1	Hambatehnikud			
XA.2	Avalik-õiguslik raadio ja televisioon			
XA.3	Olemasolevad ehitised ja ehitusmaa			
XA.4	Reisibürood (väljaspool ELi)			
XA.T	X lisa A osa kokku			
	Direktiivi 2006/112/EÜ X lisa B osa			
XB.1	Spordiürituste piletid			
XB.2	Vabad elukutsed			
XB.3	Riiklik telekommunikatsioon			
XB.4	Krematooriumid ja matusekorraldajad			
XB.5	Pimedad inimesed			
XB.6	Sõjaohvrite mälestamine			
XB.7	Erahaiglad			
XB.8	Riiklik veevarustus			
XB.9	Uued ehitised ja ehitusmaa			

Kood			Negatiivne	Positiivne
XB.10	Reisijatevedu (liidusisene)			
XB.11	Õhusõidukid			
XB.12	Sõjalaevad			
XB.13	Reisibürood (ELis)			
XB.T	X lisa B osa kokku			
	Piiratud vähendamisõigus			
RD.C	Autod			
RD.E	Kulud autodele			
	Muud hüvitised			
OC.1	Muud hüvitised			
OC.2	Muud hüvitised			
OC.3	Muud hüvitised			
OC.4	Muud hüvitised			
OC.5	Muud hüvitised			
OC.6	Muud hüvitised			
OC.7	Muud hüvitised			
C.T	Hüvitised KOKKU			
Lõplik käibemaksubaas				

Allikas: Euroopa Komisjon.

2. lisa. Koondaruande tabel

Käibemaksupõhised omavahendid vastavalt nõukogu määrusele (EMÜ, Euratom) nr 1553/89, mida on muudetud nõukogu määrusega 2021/769

Kood	Kirjeldus	Kasutatavad väärtused
R1	Laekumised	
R1.1	Käibemaksusumma, mida ei ole kantud laekumiste hulka (+)	
R1.2	Käibemaksuväline summa, mis on kantud laekumiste hulka (–)	
NR	Laekumiste netosumma	R1 + R1.1 – R1.2
A	Korrigeerimine, artikli 3 lõike 2[29] punkt a, territoriaalne kohaldamisala_____ __(+)	
B	Korrigeerimine, artikli 3 lõike 2[30] punkt b, territoriaalne kohaldamisala___(±)	
C_1	Korrigeerimine, artikli 3 lõike 2 punkt c, rikkumine 1 ___(+)	
C_2	Korrigeerimine, artikli 3 lõike 2 punkt c, rikkumine 2 ___(+)	
…	……	
C_n	Korrigeerimine, artikli 3 lõike 2 punkt c, rikkumine n ___(+)	
TC	Korrigeerimised kokku	A + või – B + C_1…C_n
CNR	Korrigeeritud laekumiste netosumma	NR + või – TC
WAR	Mitmeaastane kaalutud keskmine käibemaksumäär (%)[31]	nn.nnnn %
FB	Lõplik käibemaksupõhiste omavahendite baas (ülempiirita)	CNR/WAR

Allikas: Euroopa Komisjon.

[29] Artiklis 6 nimetatud territooriumid on Áthose mägi, Kanaari saared, Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 349 ja artikli 355 lõikes 1 osutatud Prantsuse territooriumid (Guadeloupe, Prantsuse Guajaana, Martinique, Réunion, Saint-Barthélemy, Saint-Martin), Ahvenamaa, Kanalisaared, Campione d'Italia, Itaaliale kuuluv Lugano järve osa, Helgoland, Büsingeni, Ceuta, Melilla ja Livigno territooriumid.

[30] Artiklis 7 nimetatud territooriumid on Monaco Vürstiriik, Mani saar ning Ühendkuningriigi suveräänsed baasipiirkonnad Akrotiri ja Dhekelia.

[31] 2016. aasta lõplik või esialgne kaalutud keskmine käibemaksumäär, mis on väljendatud nelja kümnendkoha täpsusega, 2021. aasta eelsest käibemaksupõhiste omavahendite süsteemist.

3. lisa. Hüvitiste ja korrigeerimiste kirjeldus

Nimetus	Kirjeldus	Otstarve	Viide õigusaktile
R.2 Trahvid ja intress **R.3 Sissenõudmiskulud**	Selleks et kaotada elemendid, mis ei ole käibemaksuna käsitatavad, kuid on kirjendatud koos käibemaksuga.	Käibemaksupõhiste omavahendite baasi peaks moodustama ainult kogutav käibemaks.	Nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 artikli 2 lõige 1 ja käibemaksudirektiivi artikkel 2.
R.4 Maksustatavad väikeettevõtjad	Selleks et jätta välja sellised väikeettevõtjad, kelle käive on alla 10 000 euro.	Liikmesriikidel on võimalus jätta need ettevõtjad välja olukordade puhul, kus esineb raskusi tavapärase käibemaksukorra kohaldamisega.	Nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 artikli 2 lõige 3 ja käibemaksudirektiivi XXI jaotise 1. peatüki 1. jagu.
R.5.1 & R.5.2 Muud korrigeerimised	Selleks et parandada muid välja R.1 „Laekunud tulu“ mõjutavaid elemente (lisada või arvata maha).	Käibemaksupõhiste omavahendite baasi peaks moodustama ainult kogutav käibemaks. Korrigeerimistega arvatakse maha käibemaksuvälised elemendid ja lisatakse mujal kirjendatud käibemaksuelemendid.	Nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 artikli 2 lõige 1 ja käibemaksudirektiivi artikkel 2.
R.6 Astmeline maksusoodustus	Ettevõtjad, mille käive on üle 10 000 euro, võidakse vabastada tasumisele kuuluva käibemaksu tasumisest, rakendades nn liugskaalat.	Selleks et vähendada väikeettevõtjate halduskoormust tavapärase käibemaksukorra kohaldamisel.	Nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 artikli 5 lõige 1 ja käibemaksudirektiivi XXI jaotise 1. peatüki 1. jagu.
R.7.1 ja R.7.2 Kindla maksumääraga põllumajandustootjad	Kuna teatavad põllumajandustootjad täidavad oma käibemaksukohustusi erinevalt, tuleb selle mõju kajastada positiivse või negatiivse mõju vormis väljal R.1 „Laekunud tulu“.	Selleks et vähendada põllumajandustootjate halduskoormust tavapärase käibemaksukorra kohaldamisel.	Nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 artikli 5 lõige 2 ja käibemaksudirektiivi XXI jaotise 2. peatükk.
SE.1 ja SE.2 Maksust vabastatud väikeettevõtjad	Selleks et hõlmata sellised väikeettevõtjad, kelle käive on üle 10 000 euro ja kes on maksust vabastatud ning kelle suhtes seetõttu ei kohaldata tavapäraseid käibemaksukohustusi.	Selleks et hõlmata maksust vabastatud ettevõtjad, kelle käive on 10 000 euro ja riiklike maksuvabastuse künniste piires, nagu neile oleks kehtinud tavapärased käibemaksukohustused.	Nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 artikli 6 lõige 1 ja käibemaksudirektiivi XXI jaotise 1. peatüki 1. jagu.
XA.1 Hambatehnikud			

Nimetus	Kirjeldus	Otstarve	Viide õigusaktile
XA.2 Avalik-õiguslik raadio ja televisioon	Selleks et jätta välja käibemaksulaekumine, mis on seotud teatavate välja R.1 alla kuuluvate tarnetega, kuid mis tegelikult ei peaks sinna kuuluma.	Selleks et jätta välja kaubatarned, mis kuuluvad liikmesriigis maksustamisele, kuid mis peaksid olema maksust vabastatud.	Nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 artikli 2 lõike 2 teine taane ja artikli 6 lõike 2 esimene taane; käibemaksudirektiivi artikkel 370 ja X lisa A osa.
XA.3 Olemasolevad ehitised ja ehitusmaa			
XA.4 Reisibürood (väljaspool ELi)			
XB.1 Spordiürituste piletid	Selleks et hõlmata käibemaksulaekumist, mis on seotud teatavate tarnetega, mida väli R.1 ei hõlma, kuid mis peaksid olema hõlmatud.	Selleks et lisada käibemaks tarnetele, mis on liikmesriigis maksust vabastatud, kuid mida tuleks maksustada.	Nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 artikli 2 lõike 2 kolmas taane ja artikli 6 lõike 2 teine taane; käibemaksudirektiivi artikkel 371 ja X lisa B osa.
XB.2 Vabad elukutsed			
XB.3 Riiklik telekommunikatsioon			
XB.4 Krematooriumid ja matusekorraldajad			
XB.5 Pimedad inimesed			
XB.6 Sõjaohvrite mälestamine			
XB.7 Erahaiglad			
XB.8 Riiklik veevarustus			
XB.9 Uued ehitised ja ehitusmaa			
XB.10 Reisijatevedu			
XB.11 Õhusõidukid			
XB.12 Sõjalaevad			
XB.13 Reisibürood			
RD.C Ettevõtete autod	See hüvitis on liikmesriikidele vabatahtlik. Kui üldine mahaarvamisõigus on piiratud, tuleb rakendada negatiivset hüvitist, sest muul juhul oleks väli R.1 „Laekunud tulu“ suurem kui teistes liikmesriikides, kus vastavate tarnete mahaarvamisõigust ei piirata.	Selleks et kohandada välja R.1 „Laekunud tulu“, et jäljendada olukorda, mille puhul nende tarnete suhtes ei kohaldata piiratud mahaarvamisõigust.	Nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 artikli 6 lõige 4 ja käibemaksudirektiivi artikkel 176.
RD.E Kulud ettevõtete autodele			
OC.1–OC.n Muud hüvitised	Välja „Muud hüvitised“ tüüpilised näited on seotud rikkumistega, rikkumiselaadsete kõrvalekaldumistega käibemaksudirektiivist või liikmesriikide territoriaalsest eripärast tulenevate konkreetsete käibemaksuaspektidega.	Selleks et lisada käibemaks tarnetele, mille suhtes ei ole tegemist rikkumisega või mida käsitatakse viisil, mis erineb muul viisil teistes liikmesriikides kehtivast tavapärasest käibemaksukorrast.	Nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 artikli 2 lõige 1 ja käibemaksudirektiivi artikkel 2.

Allikas: Euroopa Komisjon.

4. lisa. Ülempiiriga hõlmatud liikmesriikide 2020. ja 2023. aasta käibemaksupõhiste omavahendite baasi võrdlus

	2020			2023		
Riik	Enne ülempiiri kehtestamist	Pärast ülempiiri kehtestamist	Erinevus	Enne ülempiiri kehtestamist	Pärast ülempiiri kehtestamist	Erinevus
	(miljardites eurodes)	(miljardites eurodes)	%	(miljardites eurodes)	(miljardites eurodes)	%
Horvaatia	33,212	24,518	–26 %	43,376	36,747	–15 %
Küpros	15,360	9,834	–36 %	19,320	13,391	–31 %
Luksemburg	30,402	21,357	–30 %	41,205	27,719	–33 %
Malta	9,183	5,784	–37 %	9,745	8,403	–14 %
Poola	254,114	248,794	–2 %	359,996	351,380	–2 %
Portugal	102,256	97,793	–4 %	–	–	–
Sloveenia	–	–	–	31,842	31,759	0 %

Allikas: Euroopa Liidu 2020. aasta paranduseelarve nr 9 lõplik vastuvõtmine (EL, Euratom) 2021/118; Euroopa Liidu 2023. aasta paranduseelarve nr 4 lõplik vastuvõtmine (EL, Euratom) 2023/2750.

Märkus: ülempiiri ei kohaldata teiste liikmesriikide suhtes, kuna nende käibemaksubaas on väiksem kui 50 % nende kogurahvatulust.

5. lisa. Käibemaksubaasi muutumine liikmesriikide kaupa (miljardites eurodes)

Liikmesriik	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Belgia	177	187	195	196	171	207	222
Bulgaaria	22	24	26	29	29	34	40
Tšehhi	70	81	87	92	89	99	118
Taani	105	110	115	118	114	148	141
Saksamaa	1 300	1 357	1 407	1 457	1 432	1 500	1 702
Eesti	10	11	12	13	13	15	17
Iirimaa	78	86	88	94	78	96	117
Kreeka	70	70	74	79	69	74	89
Hispaania	495	508	564	564	500	578	659
Prantsusmaa	989	1 057	1 104	1 113	1 043	1 209	1 314
Horvaatia	28	30	33	37	31	35	40
Itaalia	659	702	713	733	645	764	897
Küpros	12	14	16	16	16	16	19
Läti	11	11	12	13	13	14	18
Leedu	15	17	18	20	18	24	29
Luksemburg	27	27	28	30	30	35	40
Ungari	44	48	54	60	57	60	70
Malta	7	7	8	9	8	7	9
Madalmaad	290	303	326	335	329	381	431
Austria	159	168	173	178	173	184	212
Poola	171	224	242	252	238	276	315
Portugal	91	99	104	113	103	106	127
Rumeenia	62	68	78	82	78	86	102
Sloveenia	19	20	22	22	20	24	27
Slovakkia	28	31	34	36	37	40	45
Soome	93	96	100	105	102	114	121
Rootsi	201	205	206	208	219	230	234
Kokku	5 231	5 565	5 839	6 006	5 654	6 355	7 154

Allikas: liikmesriikide käibemaksuaruanded eelarveaastate 2016–2022 kohta.

6. lisa. Käibemaksusaldo muutumine (miljonites eurodes)*

Liikmesriik	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Belgia	12,33	15,02	15,37	–8,42	–57,72	31,76	–13,23
Bulgaaria	2,32	4,58	1,92	4,68	5,46	7,14	8,46
Tšehhi	5,12	20,69	10,67	8,35	–4,18	9,59	20,28
Taani	4,54	2,63	–21,97	–9,11	25,42	71,18	4,42
Saksamaa	–6,57	14,07	14,67	–3,28	106,98	104,48	268,70
Eesti	0,14	1,09	0,49	0,65	0,32	3,08	3,00
Iirimaa	–9,95	0,84	17,06	2,03	–41,81	11,46	27,42
Kreeka	–53,43	–12,05	–4,82	14,16	0,07	–42,82	41,17
Hispaania	67,71	–9,52	128,69	85,19	–73,72	78,88	160,69
Prantsusmaa	58,70	98,94	111,62	57,41	27,59	253,03	322,78
Horvaatia	2,75	2,88	2,55	2,99	11,28	9,02	11,13
Itaalia	262,80	145,51	87,06	48,96	–15,63	230,68	580,28
Küpros	1,49	2,37	3,49	1,48	2,32	1,96	4,63
Läti	1,82	1,54	2,94	3,15	3,25	1,39	6,44
Leedu	1,13	0,71	2,26	3,08	0,74	10,26	17,26
Luksemburg	3,28	4,75	–8,57	–1,97	46,02	11,57	–8,04
Ungari	–1,77	–1,54	8,47	11,37	13,65	11,04	26,90
Malta	0,81	1,38	–0,05	2,76	2,65	2,53	3,61
Madalmaad	17,27	–0,77	7,72	–1,04	17,14	136,32	48,76
Austria	5,24	–1,22	5,51	1,65	2,32	16,49	39,83
Poola	–21,72	100,22	100,90	117,91	–12,60	79,52	58,82
Portugal	9,11	6,14	9,15	11,63	2,66	1,80	20,91
Rumeenia	19,50	5,60	10,15	17,41	–6,63	29,37	69,54
Sloveenia	1,37	2,74	3,68	0,78	–4,69	5,17	2,74
Slovakkia	4,19	5,78	12,34	10,68	8,82	10,81	9,99
Soome	5,12	7,82	3,68	11,69	–0,13	7,16	114,83
Rootsi	6,85	3,54	–0,01	7,86	8,13	15,35	7,57
Kokku	400,15	423,73	524,96	402,03	67,72	1 108,22	1 858,89

Allikas: ELi raamatupidamise aastaaruanne ja Euroopa Komisjoni arvutused.

* Saldo arvutamise korral kohandatakse andmeid igal aastal viimase kättesaadava aasta ja varasemate aastate kohta.

7. lisa. Reservatsioonid liikmesriikide kaupa

	Reservatsioonide koguarv 31. detsembri 2023 seisuga	Millest 2021. ja 2022. aasta reservatsioonid
Belgia	1	-
Bulgaaria	-	-
Tšehhi	-	-
Taani	7	-
Saksamaa	8	-
Eesti	-	-
Iirimaa	9	-
Kreeka	5	2
Hispaania	-	-
Prantsusmaa	2	-
Horvaatia	2	-
Itaalia	3	1
Küpros	-	-
Läti	-	-
Leedu	-	-
Luksemburg	5	-
Ungari	-	-
Malta	-	-
Madalmaad	4	-
Austria	5	-
Poola	-	-
Portugal	-	-
Rumeenia	11	3
Sloveenia	-	-
Slovakkia	-	-
Soome	2	1
Rootsi	1	-
Ühendkuningriik	1	-
Kokku	66	7

Allikas: Euroopa Komisjon.

8. lisa. Liikmesriikidele mõeldud küsimustik

Küsimustik nõukogu määruse (EMÜ, Euratom) nr 1553/89 (käibemaksust laekuvate omavahendite kogumise kindla ühtse korra kohta) artiklis 13a viidatud aruande jaoks.

1. Kui rahul olete nõukogu 30. aprilli 2021. aasta määrusega (EL, Euratom) 2021/769 kasutusele võetud uue süsteemiga skaalal 1–10 (mille puhul 10 on kõrgeim punktisumma) võrreldes vana süsteemiga, mis puutub aastaaruande koostamiseks ning kontrolli ettevalmistamiseks ja selles osalemiseks (täielik kontrollitsükkel) kuluvasse aega ja ressurssidesse?

2. Milliseid uue käibemaksupõhiste omavahendite süsteemi omadusi kõige rohkem väärtustate?

3. Milliseid uue käibemaksupõhiste omavahendite süsteemi omadusi kõige vähem väärtustate?

4. Kas uue süsteemi kasutuselevõtuga kaasnes inimeste arvu, töökoormuse, kulude või muude ressursside vähenemine?

5. Kui vastus neljandale küsimusele on jaatav, siis kas saaksite arvuliselt väljendada kokkuhoidu, mida on võimaldanud aruannete koostamise ning kontrollide ettevalmistamise ja nendes osalemise reform (vastavalt vajadusele täistööaja ekvivalendi, töökoormuse, kulude või muude ressursside seisukohast)?

9. lisa. Kaalutud keskmise käibemaksumäära protsent ja seis 2016. aastal

Liikmesriik	Kaalutud keskmine käibemaksumäär 2016. aastal (%)	Reservatsioonide arv	Seis
Belgia	16,1119 %	-	Lõplik
Bulgaaria	19,7258 %	-	Lõplik
Tšehhi	18,9045 %	-	Lõplik
Taani	25,0000 %	-	Lõplik
Saksamaa*	16,7396 %	1	Esialgne
Eesti	19,2187 %	-	Lõplik
Iirimaa*	16,2875 %	2	Esialgne
Kreeka	20,3585 %	-	Lõplik
Hispaania	14,5883 %	-	Lõplik
Prantsusmaa	15,3663 %	-	Lõplik
Horvaatia*	22,0014 %	1	Esialgne
Itaalia	15,5720 %	-	Lõplik
Küpros	13,6041 %	-	Lõplik
Läti	19,7217 %	-	Lõplik
Leedu	19,7924 %	-	Lõplik
Luksemburg	13,0210 %	3	Esialgne
Ungari	24,3450 %	-	Lõplik
Malta	13,5716 %	-	Lõplik
Madalmaad	16,4194 %	-	Lõplik
Austria	16,6805 %	-	Lõplik
Poola	17,0229 %	-	Lõplik
Portugal	17,7076 %	-	Lõplik
Rumeenia	18,6242 %	-	Lõplik
Sloveenia	17,4687 %	-	Lõplik
Slovakkia	19,1907 %	-	Lõplik
Soome	20,6655 %	-	Lõplik
Rootsi	21,1007 %	-	Lõplik

Allikas: liikmesriikide 2016. eelarveaasta käibemaksuaruanded.

* Käesolevas lisas esitatud andmed pärinevad 2024. aasta märtsist. Pärast 2024. aasta märtsi tehtud kontrolle muutus Iirimaa protsendimäär lõplikuks (uus protsent on 16,2875). Lisaks muutusid Saksamaa ja Horvaatia esialgsed protsendimäärad, mis on nüüd vastavalt 16,7453 ja 22,0578.

10. lisa. Nõukogu direktiivide loetelu, millega on alates 2016. aastast käibemaksudirektiivi muudetud

1. Nõukogu 25. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/856, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) seoses minimaalse hariliku käibemaksumaksumäära kohaldamisaja järgimise kohustuse kestusega.
2. Nõukogu 27. juuni 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1065, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ vautšerite käsitamise osas.
3. Nõukogu 5. detsembri 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/2455, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ ja direktiivi 2009/132/EÜ seoses teatavate käibemaksukohustustega teenuste osutamise ja kaupade kaugmüügi puhul.
4. Nõukogu 22. juuni 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/912, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) minimaalse hariliku maksumäära järgimise kohustuse osas.
5. Nõukogu 6. novembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1695, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) seoses teatavate pettusealdiste kaupade ja teenuste tarnete puhul rakendatava vabatahtliku pöördmaksustamismehhanismi ning käibemaksupettuste vastase kiirreageerimismehhanismi kohaldamisajaga.
6. Nõukogu 6. novembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1713, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ seoses raamatute, ajalehtede ja perioodikaväljaannete suhtes kohaldatavate käibemaksumääradega.
7. Nõukogu 4. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1910, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ seoses käibemaksusüsteemi teatavate normide ühtlustamise ja lihtsustamisega liikmesriikidevahelise kaubanduse maksustamisel.
8. Nõukogu 18. veebruari 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/475, millega muudetakse direktiive 2006/112/EÜ ja 2008/118/EÜ seoses Itaalia Campione d'Italia haldusüksuse ja Itaaliale kuuluva Lugano järve osa lisamisega liidu tolliterritooriumi hulka ja direktiivi 2008/118/EÜ territoriaalsesse kohaldamisalasse.
9. Nõukogu 21. novembri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1995, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ kaupade kaugmüüki ja teatavaid omamaiseid kaubatarneid käsitlevate sätete osas.
10. Nõukogu 16. detsembri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/2235, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, ja direktiivi 2008/118/EÜ, mis käsitleb aktsiisi üldist korda, seoses liidu raamistikus elluviidava kaitsetegevusega.
11. Nõukogu 18. veebruari 2020. aasta direktiiv (EL) 2020/284, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ, et kehtestada makseteenuse pakkujatele teatavad nõuded.
12. Nõukogu 20. novembri 2020. aasta direktiiv (EL) 2020/1756, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) seoses maksukohustuslaste registreerimisega Põhja-Iirimaal.
13. Nõukogu 7. detsembri 2020. aasta direktiiv (EL) 2020/2020, millega muudetakse COVID-19 pandeemiale reageerimiseks direktiivi 2006/112/EÜ seoses COVID-19 vaktsiinide ja *in vitro* diagnostika meditsiiniseadmete suhtes kohaldatavate ajutiste käibemaksumeetmetega.

14. Nõukogu 13. juuli 2021. aasta direktiiv (EL) 2021/1159, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ impordi ja teatavate tarnete ajutise maksuvabastuse osas COVID-19 pandeemiale reageerimiseks.

15. Nõukogu 5. aprilli 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/542, millega muudetakse direktiive 2006/112/EÜ ja (EL) 2020/285 käibemaksumäärade osas.

16. Nõukogu 3. juuni 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/890, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ seoses vabatahtliku pöördmaksustamise kohaldamisaja pikendamisega teatavate pettusealdiste kaupade ja teenuste tarnete suhtes ning käibemaksupettuste vastase kiirreageerimismehhanismi kohaldamisaja pikendamisega.

11. lisa. Liikmesriikides kohaldatavad käibemaksumäärad

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BE	6 %; 12 %; 21 %	6 %; 12 %; 21 %	6 %; 12 %; 21 %	6 %; 12 %; 21 %	6 %; 12 %; 21 %	6 %; 12 %; 21 %	6 %; 12 %; 21 %	6 %; 12 %; 21 %
BG	9 %; 20 %	9 %; 20 %	9 %; 20 %	9 %; 20 %	9 %; 20 %	9 %; 20 %	9 %; 20 %	9 %; 20 %
CZ	10 %; 15 %; 21 %	10 %; 15 %; 21 %	10 %; 15 %; 21 %	10 %; 15 %; 21 %	10 %; 15 %; 21 %	10 %; 15 %; 21 %	10 %; 15 %; 21 %	10 %; 15 %; 21 %
DK	25 %	25 %	25 %	25 %	25 %	25 %	25 %	25 %
DE	7 %; 19 %	7 %; 19 %	7 %; 19 %	7 %; 19 %	7 %; 19 %	5/7 %; 16/19 %	7 %; 19 %	7 %; 19 %
EE	9 %; 20 %	9 %; 20 %	9 %; 20 %	9 %; 20 %	9 %; 20 %	9 %; 20 %	5 %; 9 %; 20 %	5 %; 9 %; 20 %
IE	4,8 %; 9 %; 13,5 %; 23 %	4,8 %; 9 %; 13,5 %; 23 %	4,8 %; 9 %; 13,5 %; 23 %	4,8 %; 9 %; 13,5 %; 23 %	4,8 %; 9 %; 13,5 %; 23/21 %	4,8 %; 9 %; 13,5 %; 21/23 %	4,8 %; 9 %; 13,5 %; 23 %	4,8 %; 9 %; 13,5 %; 23 %
EL	6 %; 13 %; 24 %	6 %; 13 %; 24 %	6 %; 13 %; 24 %	6 %; 13 %; 24 %	6 %; 13 %; 24 %	6 %; 13 %; 24 %	6 %; 13 %; 24 %	6 %; 13 %; 24 %
ES	4 %; 10 %; 21 %	4 %; 10 %; 21 %	4 %; 10 %; 21 %	4 %; 10 %; 21 %	4 %; 10 %; 21 %	4 %; 10 %; 21 %	4 %; 10 %; 21 %	4 %; 10 %; 21 %
FR	2,1 %; 5,5 %; 10 %, 20 %	2,1 %; 5,5 %; 10 %, 20 %	2,1 %; 5,5 %; 10 %, 20 %	2,1 %; 5,5 %; 10 %, 20 %	2,1 %; 5,5 %; 10 %, 20 %	2,1 %; 5,5 %; 10 %, 20 %	2,1 %; 5,5 %; 10 %, 20 %	2,1 %; 5,5 %; 10 %, 20 %
HR	5 %; 13 %; 25 %	5 %; 13 %; 25 %	5 %; 13 %; 25 %	5 %; 13 %; 25 %	5 %; 13 %; 25 %	5 %; 13 %; 25 %	5 %; 13 %; 25 %	5 %; 13 %; 25 %
IT	4 %; 5 %; 10 %; 22 %	4 %; 5 %; 10 %; 22 %	4 %; 5 %; 10 %; 22 %	4 %; 5 %; 10 %; 22 %	4 %; 5 %; 10 %; 22 %	4 %; 5 %; 10 %; 22 %	4 %; 5 %; 10 %; 22 %	4 %; 5 %; 10 %; 22 %
CY	5 %; 9 %; 19 %	5 %; 9 %; 19 %	5 %; 9 %; 19 %	5 %; 9 %; 19 %	5 %; 9 %; 19 %	5 %; 9 %; 19 %	5 %; 9 %; 19 %	3 %; 5 %; 9 %; 19 %
LV	12 %; 21 %	12 %; 21 %	12 %; 21 %	5 %; 12 %; 21 %	5 %; 12 %; 21 %	5 %; 12 %; 21 %	5 %; 12 %; 21 %	5 %; 12 %; 21 %

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
LT	5 %; 9 %; 21 %	5 %; 9 %; 21 %	5 %; 9 %; 21 %	5 %; 9 %; 21 %	5 %; 9 %; 21 %	5 %; 9 %; 21 %	5 %; 9 %; 21 %	5 %; 9 %; 21 %
LU	3 %; 8 %; 14 %; 17 %	3 %; 8 %; 14 %; 17 %	3 %; 8 %; 14 %; 17 %	3 %; 8 %; 14 %; 17 %	3 %; 8 %; 14 %; 17 %	3 %; 8 %; 14 %; 17 %	3 %; 8 %; 14 %; 17 %	3 %; 7 %; 13 %; 16 %
HU	5 %; 18 %; 27 %	5 %; 18 %; 27 %	5 %; 18 %; 27 %	5 %; 18 %; 27 %	5 %; 18 %; 27 %	5 %; 18 %; 27 %	5 %; 18 %; 27 %	5 %; 18 %; 27 %
MT	5 %; 7 %; 18 %	5 %; 7 %; 18 %	5 %; 7 %; 18 %	5 %; 7 %; 18 %	5 %; 7 %; 18 %	5 %; 7 %; 18 %	5 %; 7 %; 18 %	5 %; 7 %; 18 %
NL	6 %; 21 %	6 %; 21 %	6 %; 21 %	9 %; 21 %	9 %; 21 %	9 %; 21 %	9 %; 21 %	9 %; 21 %
AT	10 %; 13 %; 20 %	10 %; 13 %; 20 %	10 %; 13 %; 20 %	10 %; 13 %; 20 %	5 %, 10 %; 13 %; 20 %	5 %, 10 %; 13 %; 20 %	10 %; 13 %; 20 %	10 %; 13 %; 20 %
PL	5 %; 18 %; 23 %	5 %; 18 %; 23 %	5 %; 18 %; 23 %	5 %; 18 %; 23 %	5 %; 18 %; 23 %	5 %; 18 %; 23 %	5 %; 18 %; 23 %	5 %; 18 %; 23 %
PT	6 %; 13 %; 23 %	6 %; 13 %; 23 %	6 %; 13 %; 23 %	6 %; 13 %; 23 %	6 %; 13 %; 23 %	6 %; 13 %; 23 %	6 %; 13 %; 23 %	6 %; 13 %; 23 %
RO	5 %; 9 %; 20 %	5 %; 9 %; 19 %	5 %; 9 %; 19 %	5 %; 9 %; 19 %	5 %; 9 %; 19 %	5 %; 9 %; 19 %	5 %; 9 %; 19 %	5 %; 9 %; 19 %
SI	9,5 %; 22 %	9,5 %; 22 %	9,5 %; 22 %	9,5 %; 22 %	5 %; 9,5 %; 22 %	5 %; 9,5 %; 22 %	5 %; 9,5 %; 22 %	5 %; 9,5 %; 22 %
SK	10 %; 20 %	10 %; 20 %	10 %; 20 %	10 %; 20 %	10 %; 20 %	10 %; 20 %	10 %; 20 %	10 %; 20 %
FI	10 %; 14 %; 24 %	10 %; 14 %; 24 %	10 %; 14 %; 24 %	10 %; 14 %; 24 %	10 %; 14 %; 24 %	10 %; 14 %; 24 %	10 %; 14 %; 24 %	10 %; 14 %; 24 %
SE	6 %; 12 %; 25 %	6 %; 12 %; 25 %	6 %; 12 %; 25 %	6 %; 12 %; 25 %	6 %; 12 %; 25 %	6 %; 12 %; 25 %	6 %; 12 %; 25 %	6 %; 12 %; 25 %

Allikas: Euroopa maksude elektrooniline andmebaas „Taxes in Europe“, varem avaldatud käibemaksumäärade loetelu, avalikult kättesaadav teave.

12. lisa. Liikmesriikide kaalutud keskmised käibemaksumäärad perioodil 2016–2020 (%)

Liikmesriik	2016	2017	2018	2019	2020
Belgia	16,1119	16,0177	15,9033	16,0603	15,9622
Bulgaaria	19,7258	19,7290	19,7185	19,7149	19,5845
Tšehhi	18,9045	18,8680	18,8187	18,7778	18,4913
Taani	25,0000	25,0000	25,0000	25,0000	25,0000
Saksamaa	16,7396	16,7185	16,7355	16,7636	15,4041
Eesti	19,2187	19,2257	19,1851	19,1873	19,1596
Iirimaa	16,2875	16,3228	16,5002	16,5307	16,3979
Kreeka	20,3585	20,6506	20,6097	19,9687	18,4146
Hispaania	14,5883	14,4696	14,3250	14,6177	14,5594
Prantsusmaa	15,3663	15,2702	15,2840	15,4303	15,379
Horvaatia	22,0014	21,4101	21,5697	20,3610	21,0095
Itaalia	15,5720	15,4768	15,4872	15,5858	15,5942
Küpros	13,6041	13,2560	12,5966	12,7172	13,5437
Läti	19,7217	19,8917	19,6934	19,7677	19,7213
Leedu	19,7924	20,0566	19,8387	19,8857	19,8848
Luksemburg	13,0210	12,8644	13,4055	13,2147	12,931
Ungari	24,3450	23,8176	22,9542	23,1810	22,8911
Malta	13,5716	13,6878	13,5302	13,5795	13,3496
Madalmaad	16,4194	16,4882	16,1383	16,9233	17,0848
Austria	16,6805	16,6223	16,8065	16,6780	15,892
Poola	17,0229	16,9906	16,9136	17,0331	17,1593
Portugal	17,7076	17,0838	17,0488	16,8203	16,942
Rumeenia	18,6242	16,9892	16,7183	16,8408	16,4777
Sloveenia	17,4687	17,4037	17,2777	17,3087	17,2753
Slovakkia	19,1907	19,2161	19,1329	18,9486	18,7725
Soome	20,6655	20,6719	20,6995	20,6476	20,6691
Rootsi	21,1007	21,1800	21,2425	21,2911	21,2327

Allikas: liikmesriikide 2016.–2020. eelarveaasta käibemaksuaruanded.

13. lisa. 2020. aasta lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära võrdlus 2020. aasta tegeliku kaalutud keskmise käibemaksumääraga

Lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära näitlikustamise ja selle täpsuse katsetamise eesmärgil esitatakse käesolevas lisas 2020. aasta lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära arvutused, mille aluseks on 2019. aasta kaalutud keskmine käibemaksumäär.

$$S\text{-}WAR_{2020} = WAR_{2019} \times \frac{HH\text{-}WAR_{2020}}{HH\text{-}WAR_{2019}}$$

Arvutuste täpsuse kontrollimiseks on tabelis esitatud võrdlus tegeliku 2020. aasta kaalutud keskmise käibemaksumääraga, mille liikmesriigid on esitanud oma finantsaruannetes ja mida komisjon on kontrollinud. Enamiku riikide puhul on lihtsustatud kaalutud keskmine käibemaksumäär ligilähedane tegelikule kaalutud keskmisele käibemaksumäärale, kusjuures nendevaheline erinevus on väiksem kui 0,2 protsendipunkti. Asjaomase riigi käibemaksubaasiga kaalutuna erineb lihtsustatud kaalutud keskmine käibemaksumäär 2020. aasta tegelikust kaalutud keskmisest käibemaksumäärast keskmiselt vaid 0,10 protsendipunkti võrra.

Kui kaalutud keskmise käibemaksumäära täieliku arvutamise asemel oleks kasutatud asjaomast lihtsustatud arvutusmeetodit, oleks finantsmõju olnud minimaalne. Liikmesriikide osamaksude kogusumma oleks 2020. aastal vähenenud vaid 14,9 miljoni euro võrra. Enamiku liikmesriikide puhul oleks osamaksud olnud ülempiiri kehtestamise mehhanismist tulenevalt väiksemad või jäänud samaks.

Liikmesriik	**Lihtsustatud kaalutud keskmine käibemaksumäär 2020. aastal**	**Tegelik kaalutud keskmine käibemaksumäär 2020. aastal**	**Erinevus** (protsendipunktides)	**Lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära kasutamise mõju omavahenditele** (miljonites eurodes)	**Suhteline mõju omavahenditele**
Belgia	16,08 %	15,96 %	0,12 %	3,8	0,7 %
Bulgaaria	19,70 %	19,58 %	0,12 %	0,0	0,0 %
Tšehhi	18,54 %	18,49 %	0,05 %	0,7	0,3 %
Taani	25,00 %	25,00 %	0,00 %	0,0	0,0 %
Saksamaa*	*16,66 %*	*15,40 %*	*1,25 %*	*321,9*	*7,5 %*
Eesti	19,19 %	19,16 %	0,03 %	0,1	0,1 %
Iirimaa	16,49 %	16,40 %	0,09 %	1,3	0,5 %
Kreeka	17,09 %	18,41 %	–1,32 %	–16,0	–7,7 %
Hispaania	14,59 %	14,56 %	0,03 %	3.1.	0,2 %

Liikmesriik	Lihtsustatud kaalutud keskmine käibemaksumäär 2020. aastal	Tegelik kaalutud keskmine käibemaksumäär 2020. aastal	Erinevus (protsendipunktides)	Lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära kasutamise mõju omavahenditele (miljonites eurodes)	Suhteline mõju omavahenditele
Prantsusmaa	15,42 %	15,38 %	0,05 %	9,2	0,3 %
Horvaatia	19,48 %	21,01 %	–1,53 %	0,0	0,0 %
Itaalia	15,58 %	15,59 %	–0,01 %	–1,2	–0,1 %
Küpros	12,72 %	13,54 %	–0,82 %	0,0	0,0 %
Läti	19,79 %	19,72 %	0,06 %	0,1	0,3 %
Leedu	19,91 %	19,88 %	0,02 %	0,1	0,1 %
Luksemburg	13,36 %	12,93 %	0,42 %	0,0	0,0 %
Ungari	22,73 %	22,89 %	–0,16 %	–1,2	–0,7 %
Malta	13,52 %	13,35 %	0,17 %	0,0	0,0 %
Madalmaad	16,94 %	17,08 %	–0,15 %	–8,5	–0,9 %
Austria	16,66 %	15,89 %	0,77 %	24,1	4,7 %
Poola	17,05 %	17,16 %	–0,11 %	–4,5	–0,6 %
Portugal	16,79 %	16,94 %	–0,15 %	0,0	0,0 %
Rumeenia	16,70 %	16,48 %	0,22 %	3,0	1,3 %
Sloveenia	17,31 %	17,28 %	0,03 %	0,1	0,2 %
Slovakkia	18,62 %	18,77 %	–0,15 %	–0,9	–0,8 %
Soome	20,66 %	20,67 %	–0,01 %	-0,1	0,0 %
Rootsi	21,29 %	21,23 %	0,06 %	1,7	0,3 %
ELi keskmine			0,25 %	2,9	
ELi kaalutud keskmine (käibemaksubaasi alusel)			0,10 %		
Kokku				14,9	

Allikad: liikmesriikide 2019. ja 2020. eelarveaasta käibemaksuaruanded, EUROMODi (vt selgitus allpool) tarbimisandmed, mis on COICOPi (individuaalse tarbimise klassifikaator eesmärgi järgi) abil kalibreeritud Eurostati kodumajapidamiste tarbimisandmetele vastavaks tarbimiskategooriate kaupa (kolmekohaline numberkood) aastatel 2017–2018, Euroopa maksude elektrooniline andmebaas „Taxes in Europe“, COICOPi

Liikmesriik	**Lihtsus-tatud kaalutud keskmine käibemak sumäär 2020. aas tal**	**Tegelik kaalutud keskmin e käibema ksumäär 2020. aa stal**	**Erinevus** (protsendi-punktides)	**Lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksu-määra kasutamise mõju omavahenditele** (miljonites eurodes)	**Suhteline mõju omavahen-ditele**

käibemaksumäärad tarbimiskategooriate kaupa (viiekohaline numberkood) aastatel 2019–2020; oma arvutused.

**:* suurt erinevust Saksamaa lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära ja tegeliku kaalutud keskmise käibemaksumäära vahel saab selgitada standardsete ja vähendatud käibemaksumäärade vähendamisega 2020. aastal, mida ei kajastata lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära aluseks olevates andmetes. Seepärast on Saksamaa käibemaksumäär keskmiste andmete ja kogumõju arvutustest välja jäetud.

14. lisa. Käibemaksuga maksustatava tarbimise jaotus kategooriate kaupa 2020. aastal

	Kodumajapidamiste tarbimine	Valitsemis-sektori ostud	Kapitali kogu-mahutus põhivarasse	Vahetarbimine
Belgia	61 %	4 %	16 %	18 %
Bulgaaria	75 %	7 %	5 %	14 %
Tšehhi	59 %	7 %	13 %	21 %
Taani	-	-	-	-
Saksamaa	65 %	5 %	16 %	14 %
Eesti	64 %	10 %	17 %	9 %
Iirimaa	66 %	7 %	16 %	12 %
Kreeka	85 %	7 %	4 %	4 %
Hispaania	74 %	7 %	11 %	8 %
Prantsusmaa	62 %	3 %	17 %	17 %
Horvaatia	73 %	8 %	9 %	9 %
Itaalia	72 %	7 %	12 %	9 %
Küpros	59 %	3 %	14 %	24 %
Läti	75 %	8 %	11 %	6 %
Leedu	81 %	6 %	8 %	5 %
Luksemburg	56 %	3 %	6 %	7 %
Ungari	66 %	12 %	15 %	7 %
Malta	76 %	9 %	9 %	6 %
Madalmaad	60 %	8 %	16 %	16 %
Austria	77 %	7 %	9 %	7 %
Poola	73 %	7 %	9 %	11 %
Portugal	75 %	7 %	6 %	12 %
Rumeenia	43 %	5 %	14 %	38 %
Sloveenia	70 %	9 %	10 %	10 %
Slovakkia	69 %	6 %	10 %	15 %
Soome	62 %	18 %	9 %	11 %
Rootsi	58 %	12 %	18 %	13 %

Allikad: liikmesriikide 2020. eelarveaasta käibemaksuaruanded; oma arvutused.

15. lisa. Kodumajapidamiste kaalutud keskmise käibemaksumäära arvutamise üksikasjalik selgitus

Käesolevas lisas selgitatakse üksikasjalikult kodumajapidamiste tarbimise kaalutud keskmist käibemaksumäära, mida nimetatakse kodumajapidamiste kaalutud keskmiseks käibemaksumääraks. See on lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära arvutamise põhikomponent, s.t lihtsustatud kaalutud keskmise käibemaksumäära arvutamiseks kohaldatakse võrdlusaasta (tegeliku) kaalutud keskmise käibemaksumäära suhtes kodumajapidamiste kaalutud keskmise käibemaksumäära kasvumäära. Kodumajapidamiste kaalutud keskmise käibemaksumäära on arvutanud Teadusuuringute Ühiskeskus Sevillas.

Selle aluseks olevad tarbimiskulutuste andmed on saadud EUROMODist,[32] kus kasutatakse sissetulekuid ja elamistingimusi käsitleva ELi statistika ning kodumajapidamiste eelarve uuringu (enamiku riikide puhul vastavalt 2019. ja 2015. aasta andmed) üksikandmeid. Neid tulemusi saab kalibreerida nii, et need kajastaksid Eurostatist kättesaadavaid rahvamajanduse arvepidamise andmeid, millele on antud nimetus „Kodumajapidamiste lõpptarbimiskulutused tarbimiseesmärgi järgi (COICOPi kolmekohaline numberkood)“. Aasta n kaalutud keskmise käibemaksumäära arvutamiseks kasutavad liikmesriigid aasta n–2 tarbimisandmeid. See tähendab, et tarbimisandmete kalibreerimiseks kasutati rahvamajanduse arvepidamise aasta n–2 tarbimisandmeid.

Kaalutud keskmise käibemaksumäära hindamiseks on vaja ka käibemaksumäärasid tarbimiskategooriate kaupa, mis on kogutud Euroopa maksude elektroonilisest andmebaasist „Taxes in Europe“ ja mida on kontrollitud riiklike õigusaktide alusel. Iga COICOPi viiekohalise numberkoodiga tarbimiskategooria puhul (enamiku riikide puhul ligikaudu 200 kategooriat) sisestatakse käsitsi ühtne käibemaksumäär. Kui kohaldatakse mitut käibemaksumäära (näiteks seetõttu, et viiekohalise numberkoodiga tarbimiskategooria hõlmab erinevaid tooteid või käibemaksumäärad on aasta jooksul muutunud), kasutatakse kõige enam kasutatud määra[33].

Maksuvabad tarbimiskategooriad, mida käibemaksubaasi puhul ei arvestata, määratakse kindlaks maksunduse ja tolliliidu peadirektoraadi 2019. aasta dokumendi „Euroopa Liidu liikmesriikides kohaldatavad käibemaksumäärad“ ja käibemaksudirektiivi 2006/112 alusel. Eeldatakse, et need maksuvabastused jäävad aastate jooksul muutumatuks.

Iga liikmesriigi kodumajapidamiste kaalutud keskmist käibemaksumäära arvutatakse seejärel kaudse käibemaksumäära vormis, jagades käibemaksukohustused kodumajapidamiste tarbimiskulutustega:

---

[32] EUROMOD on ELi maksusoodustuste mikrosimulatsioonimudel, mis võimaldab teadlastel ja poliitikaanalüütikutel arvutuslikult võrrelda maksude ja maksusoodustuste mõju kodumajapidamiste sissetulekutele ja tööstiimulitele iga riigi elanikkonna ja kogu ELi kohta. Siinkohal esitatud tulemused põhinevad EUROMODi versioonil i6.120. EUROMODi hoolduse, arenduse ja haldusega tegeles algselt Sotsiaal- ja Majandusuuringute Instituut (ISER), kuid alates 2021. aastast on sellega tegelenud Teadusuuringute Ühiskeskus koostöös Eurostati ja ELi liikmesriikide meeskondadega. Me võlgneme tänu paljudele inimestele, kes on andnud oma panuse EUROMODi arengusse. Tulemuste ja nende tõlgendamise eest vastutab (vastutavad) autor (autorid). Lisateave: https://euromod-web.jrc.ec.europa.eu/.

[33] Iga liikmesriigi eksperdid vaatasid 2024. aasta käibemaksumäärad läbi. Siiski olid need arvutuste tegemise ajal (2024. aasta juuli) alles esialgsed ning seetõttu tehti nende suhtes kontrolle, muudatusi ja kohandusi kuni järgmise EUROMODi töökindla versiooni avaldamiseni 2025. aasta alguses.

$$HH\text{-}WAR \quad = \frac{VAT^{NA}}{\left(EXP^{NA} - VAT^{NA}\right)}$$

kus *HH-WAR* tähistab asjaomase liikmesriigi ja aasta kodumajapidamiste kaalutud keskmist käibemaksumäära; VAT^{NA} ning EXP^{NA} tähistavad vastavalt käibemaksukohustuste ja tarbimiskulutuste kogusummasid kõigi selliste tarbimiskulutuste puhul, mis ei ole käibemaksust vabastatud. See hõlmab nullkäibemaksumääraga tarbimiskategooriaid. NA näitab, et VAT ja EXP on kalibreeritud rahvamajanduse arvepidamise alusel.

16. lisa. Perioodi 2021–2024 lihtsustatud kaalutud keskmised käibemaksumäärad, kasutades võrdlusalusena 2019. aastat

Liikmesriik	2021	2022	2023	2024
Belgia	16,04 %	15,81 %	15,18 %	14,97 %
Bulgaaria	18,98 %	19,32 %	18,69 %	18,54 %
Tšehhi	17,62 %	17,97 %	17,93 %	17,55 %
Taani	25,00 %	25,00 %	25,00 %	25,00 %
Saksamaa	15,76 %	15,82 %	15,85 %	16,24 %
Eesti	19,18 %	19,17 %	19,13 %	19,88 %
Iirimaa	15,07 %	15,67 %	15,19 %	16,11 %
Kreeka	17,12 %	17,46 %	17,41 %	17,33 %
Hispaania	14,24 %	14,09 %	13,63 %	14,46 %
Prantsusmaa	15,40 %	15,39 %	15,56 %	15,98 %
Horvaatia	19,45 %	18,06 %	18,17 %	18,27 %
Itaalia	15,53 %	15,03 %	15,06 %	14,62 %
Küpros	12,66 %	12,95 %	12,76 %	11,91 %
Läti	19,80 %	19,71 %	19,81 %	19,92 %
Leedu	19,84 %	19,47 %	19,38 %	19,92 %
Luksemburg	13,34 %	13,46 %	13,03 %	13,66 %
Ungari	22,63 %	23,30 %	23,03 %	22,50 %
Malta	13,50 %	14,31 %	13,84 %	14,05 %
Madalmaad	16,86 %	17,19 %	17,31 %	16,96 %
Austria	15,40 %	16,84 %	17,11 %	16,52 %
Poola	16,97 %	12,99 %	15,47 %	17,52 %
Portugal	16,53 %	16,62 %	16,25 %	16,31 %
Rumeenia	16,73 %	16,67 %	16,99 %	16,84 %
Sloveenia	17,27 %	17,23 %	17,52 %	17,59 %
Slovakkia	18,63 %	18,54 %	17,87 %	17,38 %
Soome	20,66 %	20,66 %	20,78 %	20,30 %
Rootsi	21,29 %	21,53 %	21,78 %	21,53 %
Aritmeetiline keskmine	17,46 %	17,42 %	17,40 %	17,48 %
Keskmine, kaalutud käibemaksubaasiga	16,34 %	16,14 %	16,23 %	16,45 %

Allikas: Euroopa Komisjoni arvutused.